

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DIZAINO KATEDRA

INGA VOSYLIŪTĖ

Dailės (specializacija - oda) magistrantūros studentė

**APRANGOS ANSAMBLIŲ GRUPĖ
“ROAD KNIGHTS“ – „KELIŲ RITERIAI“**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas:

Doc. Albinas Kavaliauskas

Recenzentas:

Doc. dr. Gedutė Grigaliūnaitė

Šiauliai, 2015

SIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ARTS
DESIGN DEPARTMENT

INGA VOSYLIUTE

Student Master's degree of Art (specialisation - Leather)

FASHION ENSEMBLE GROUP

“ROAD KNIGHTS ”

Master's Thesis

The scientific supervisor:

Doc. Albinas Kavaliauskas

The reviewer:

Doc. dr. Gedute Grigaliunaite

Šiauliai, 2015

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
1. BAIKERIŲ SUBKULTŪRA KAIP SOCIALINIS REIŠKINYS MADOS ASPEKTU.....	12
1.1. Esminis baikerių gyvenimo būdo ir aprangos kredo.....	12
1.2. Mados socialinis aspektas ir sąsajos su baikerių subkultūra.....	15
1.3. Motociklininkų aprangos aksesuarų stilistiniai, estetiniai ir konstrukciniai savitumai.....	18
2. MILITARINĖS IR ETNIŠKUMO APRAIŠKOS ŠIUOLAIKINĖJE MADOJE.....	21
2.1. Baltų XIII –XIV a. kariška apranga ir atributai.....	21
2.2. Istorinės, etninės ir militarinės stiliškos apraiškos žymių aprangos dizainerių kūryboje.....	33
2.2.1. Baltiškasis aspektas mados dizainerių kūryboje.....	41
3. APRANGOS AKSESUARŲ KOLEKCIJOS „ROAD KNIGHTS“ PROJEKTAVIMO ETAPAI.....	44
3.1. Artimiausi prototipai jų analizė.....	44
3.2. Atrinkti galutiniai „ROAD KNIGHTS“ kolekcijos eskizai	47
3.3. Kolekcijos „ROAD KNIGHTS“ koncepcija.....	50
4. KŪRYBINIO PROJEKTO PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS.....	52
4.1. Praktinės kolekcijos įgyvendinimo eiga.....	52
4.2. Įgyvendintos kolekcijos fotografijų pristatymas.....	54
IŠVADOS.....	56
REKOMENDACIJOS.....	57
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	58
PRIEDAI	60
1 Priedas Aprangos ansamblių grupės „ROAD KNIGHTS“ pavyzdžiai.....	60
2 Priedas Motociklininkų aprangos aksesuarų stilistiniai, estetiniai ir konstrukciniai savitumai.....	61
3 Priedas Baigiamojo darbo CD kompaktas.....	62

SANTRAUKA

„Mada – gražaus gyvenimo variklis, daugiabriaunis mechanizmas“

Juozas Statkevičius

Magistro darbą sudaro su tema susietų teorinių studijų aprašas, kūrybinė dalis – keturių aprangos ansamblių grupė, kuri skirta vaikinams „ROAD KNIGHTS“.

Kolekcija sukurta remiantis baltų XIII a. – XIV a. karių aprangos ir atributikos motyvais.

Kuriant kolekciją, ieškoma sąsajų su šiuolaikiniu baikerių aprangai būdingu militariniu stiliumi. Jai įgyvendinti panaudotos natūralios medžiagos: oda, veltinis ir spalvotas metalas. Naudojamos tradicinės konstravimo technologijos: siuvimas rankomis, pynimai, varstymai, suknedijimai. Pagrindinis kūrybinis moto - baikerių ir baltų militarinės aprangos stilistinių paralelių susilieėjimas vienoje kūrybinėje kolekcijoje, kadangi viena iš ryškiausių šiuolaikinių subkultūrų mūsų šalyje, išsiskirianti savo gyvenimo būdu, aprangos stiliumi, yra Lietuvos baikeriai.

Teorinėje dalyje glaustai analizuojama baikerių subkultūra kaip socialinis reiškinys ir jo apraiškos šiuolaikinio jaunimo gatvės madoje ir šou renginiuose. Šiuolaikinė baikerių aprangos stilistika, kuri išlaikė didžiąją dalį XX a. antros pusės militarinių tradicijų, vis dar propaguoja savitą gyvenimo būdą, grįstą brolybės ir idėjų bendrumo idealais. Tokiu būdu skiriamas dėmesys mados socialiniam aspektui. Pateikiama baltų XIII-XIV a. kariškos aprangos ir atributikos apžvalga. Nagrinėjami motociklininkų aprangos aksesuarų stilistiniai, estetiniai ir konstrukciniai savitumai. Analizuojamos šiuolaikinės mados daugialypiškumas, militarinės ir etniškumo apraiškos šiuolaikinių dizainerių kūryboje, pateikiamos lietuvių ir užsienio menininkų kūrybinės interpretacijos.

Kolekcija tikimasi paskatinti susimąstyti apie tai, kokį vaidmenį žmogus atlieka mados industrijoje, kaip išsaugoti savo baltiškąjį identitetą, bei atkreipti visuomenės dėmesį į šią egzistuojančią problemą per kūrybines interpretacijas pasirinkta tema.

SUMMARY

„Fashion – an engine of a beautiful life, a multifaceted mechanism“

Juozas Statkevičius

Master's thesis consists of theoretical studies, related to the theme, description and practical part, consisting of four fashion models for mens, characterising bikers subculture and named - „ROAD KNIGHTS“. Collection is created according the outfit and trappings of the baltic tribe's warriors of the XIII a. – XIV a., searching of individual artistic solution and similarities with nowadays militaristic bikers style. It was created from natural materials: leather, felt, precious metals. Traditional construction technologies was used: hand sewing, weaving and lacing, riveting. The main creation motto – merge of bikers and baltic militaristic outfit stylish parallels into one collection, because one of the most standout subcultures in our country, distinguished by their life style and fashion – Lithuanian bikers.

The theoretical part is dedicated for the concise analysis of bikers subculture as the social expression and it's manifestation in modern youth outfit in the streets and show events. Today's bikers fashion style retains the late XX a. militaristic traditions, and propagates distinctive life style based on brotherhood and ideals of generality of ideas. In such way, there is focusing on social fashion aspects. There is presented a review of baltic militaristic fashion and accessories in XIII-XIVa. Furthermore theoretical section includes analyses of motorcyclists fashion accessories stylistic, aesthetic and constructive singularities. Also there is introduced the analyses of the modern fashion duality, militaristic and ethnic manifestations in nowadays designers works, presented lithuanian and foreign artists creative interpretations.

This collection is a way to encourage us to think, what part do the humans take in the fashion industry, how to save our baltic identity and to attract public attention to this existing problem with the creative interpretations on the selected theme.

ĮVADAS

Darbo aktualumas: Šiuolaikinėje baikerių subkultūroje amerikietiškas požiūris į baikerių ideologiją, gyvenimo būdą ir vizualinį stilių išsiskiria iš kitų kultūrų požiūrio. Amerikos baikerių subkultūra turi tvirtą istorinį pagrindą, ilgalaikes tradicijas ir taisykles, kurių laikomasi iki šių dienų. Besidomėdama baikerių subkultūra įkvepė sukurti jaunimui lietuviškai šiuolaikišką aprangos aksesuarų grupę, kurioje dominuotų baltų XIII- XIV a. kariškos aprangos bei atributikos elementai, išsiskiriantys netradiciniais sprendimais. Tai bandymas išsaugoti savo tautiškumą, tokia kūrybos išraiška istoriniame kontekste tampa ne tik menu, bet ir istoriniu šaltiniu.

Pasak L. Klimkos (2008), tautiškumą gi galima apibrėžti kaip asmens ir visuomenės susitapatinimą su valstybės istorija, istoriškai susiklosčiusiu ir tautiečių subjektyviai suvokiamu kultūros savitumu; gebėjimas jį saugoti, kūrybiškai praturtinti ir perteikti ateinančioms kartoms.

Darbo problema: Mada įkūnija individo gyvenimo stilių, asmens santykį su savimi ir aplinka. Madas kuria dizaineriai, kuriuos įtakoja visuomenė, t.y. tendencijų įvairumas, gyvenimo būdo, vertybių, technologijų vystymasis. Todėl galima teigti, kad moda priklauso ne daiktų, o žmonių pasauliui.

A. Jurevičiūtės (2012) teigimu, pati imliausia ir dinamiškiausia visuomenės dalis jaunimas, bet kartu tai ir pats pažeidžiamiausias visumos segmentas. Subkultūros jaunimui tampa tarsi savirealizacijos galimybe. Jaunimas, siekdamas efektyvios socializacijos, turi išnaudoti savo subkultūrinius elementus savo sėkmingai savirealizacijai pasiekti.

Vienas subkultūrų raiškos būdų – vizualinis stilius. Vizualinio stiliaus elementai tampa tarsi, komunikacijos kanalais, kuriais siunčiama informacija aplinkiniams.

Globalizacijos amžiuje Lietuvos visuomenė perima iš socialiai išsivysčiusių Vakarų Europos valstybių, jose gyvuojančių subkultūrų tradicijas. Viena iš ryškiausių šiuolaikinių subkultūrų mūsų šalyje, išsiskirianti savo gyvenimo būdu, aprangos stiliumi, yra Lietuvos baikeriai.

Baikerių subkultūros vizualinis stilius išsiskiriantis ir lengvai atpažįstamas. Ši subkultūra sulaukia nemažai Lietuvos visuomenės dėmesio ypač dėl kasmetinio renginio „BikeShow Millenium“, kurio metu iš viso pasaulio susirenka tūkstančiai baikerių (Būdelytė A. 2002).

Šiuolaikinėje baikerių subkultūroje amerikietiškas požiūris į baikerių ideologiją ir gyvenimo būdą išsiskiria iš kitų kultūrų požiūrio. Amerikos baikerių subkultūra turi tvirtą istorinį pagrindą, ilgalaikes tradicijas ir taisykles, kurių laikomasi iki šių dienų. Europoje ir Rytų šalyje

baikerių subkultūros formavimosi procesai buvo itin stipriai veikiami amerikietiškojo modelio, kaip teigė Lars Lagergren: „Naujai besiformuojančios subkultūros nariai kaip įmanydami stengėsi kopijuoti Amerikos stilių“ (Lagergren L. 2007, P.5).

Galima teigti, kad kiekvienos šalies baikerių bendruomenė perėmė amerikietišką šios subkultūros ideologiją, ją adaptavo ir pritaikė prie jaunimo aplinkos ir laikmečio interesų. Lietuvos baikerių naudojama apranga ir atributika yra daugiau vakarietiška, tarptautinė, kuri neatspindi savo šalies tautinio įvaizdžio.

Šiuo metu Lietuvos visuomenėje senasis etninio identiteto modelis praranda pasitikėjimą, yra nebeaktualus ir nebepriimtinas daugeliui žmonių, tačiau naujasis, tebėra formavimosi stadijoje, kurią galima vadinti tam tikra „identiteto krize“ (Vitkienė V. 2009, P. 104).

Pasak VDU menotyros katedros lektorės V. Vitkienės (2005), tautinio tapatumo klausimas šiandienos visuomenėje tampa vis aktualesnis. Dėl politinių, socialinių, ekonominių ir kultūrinių veiksnių dauguma nacionalinėmis laikytų vertybių ar nuostatų niveliuojasi, kinta, kartais net praranda aktualumą. Lietuvai likimą susiejus su Vakarų Europos politinėmis – ekonominėmis struktūromis vis dažniau kyla susirūpinimas dėl mažos tautos savitumo išsaugojimo, pasigirsta raginimai atgaivinti nacionalinį identitetą, jo neprarasti, jį puoselėti. Tautinio identiteto formavimas – neatsiejama kultūros dalis. Jis kinta priklausomai nuo istorinės patirties ir ateities vizijos (Vitkienė V. 2009, P. 59)

Šiandien dizaineriai kurdami daiktus, neatsižvelgia į tai, kad atliktų savo natūralias, visuomenei priimtas funkcijas, todėl žmonės rinkoje sunkiai randa praktiškus daiktus. Ši tendencija pastebima ir aprangos aksesuaruose, todėl vienu iš principų, kuriuo vadovaujama kuriant kolekciją – sukurti jaunimo baikerių subkultūrai būdinga aprangos aksesuarus, kurie pasižymėtų praktiškumu, funkcionalumu.

Kolekcija norima atkreipti dėmesį į Lietuvos jaunimo baikerių subkultūrą, paskatinti saviraiškos laisvę siekiant išskirtinumo, pagrįsto naujais sprendimais ir sąsajomis su baltiškąja kultūra.

Tema: Aprangos ansamblių grupė vaikinams.

Darbo objektas: Individualaus pobūdžio jaunimui skirta odos ir veltinio aprangos ansamblių grupė „ROAD KNIGHTS“. Kurioje dominuoja baltų XIII- XIV am. kario aprangos bei atributikos elementai. Tai ansamblių grupė, išsiskirianti netikėtais sprendimais bei tradicinėmis meninės raiškos priemonėmis. Kūrybine kolekcija norima atkreipti dėmesį į Lietuvos jaunimo baikerių

subkultūrą, paskatinti saviraiškos laisvę siekiant išskirtinumo, pagrįsto naujais sprendimais, ir sąsajomis su baltiškąja kultūra.

Hipotezė: Tikėtina, kad charakteringa baltų militarinės aprangos ir aksesuarų stilistika atveria naujas galimybes originalių, savitų stilistinių sprendimų paieškoms, paskatins drąsiau naudoti įvairių medžiagų derinius, ieškoti naujų konstrukcinių sprendimų, kuriant šiuolaikiniams jaunuoliams skirtą kolekciją.

Darbo tikslas: Pagrindinė kūrybinio projekto idėja – išanalizavus baltų XIII-XIV am. karių aprangai, aksesuarams ir kitai atributikai būdingą stilistiką, konstravimo technologiją, medžiagų derinius ir apdailos estetiką, atsižvelgiant šiuolaikinių baikerių aprangos paskirtį ir charakteringus bruožus, savitai interpretuojant, sukurti ir įgyvendinti medžiagoje originalią, funkcionalią, šiuolaikišką vaikinių aprangos ansamblių grupę „ROAD KNIGHTS“. Kurioje siekiama naujo požiūrio derinant istoriškai susiformavusią, charakteringą baltams militarinės aprangos stilistiką su šiuolaikinių baikerių aprangai ir stilistikai keliamais reikalavimais.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti motociklininkų aprangos aksesuarų stilistinius, estetinius ir konstrukcinius savitumus, atlikti eskizines, konstrukcines baikerių subkultūros aprangos aksesuarų sprendimo paieškas;
2. Apžvelgti baltų XIII-XIV am. karišką aprangą ir atributiką;
3. Susipažinti su istorinėmis, etninėmis ir militarinėmis stilistikos apraiškomis žymių aprangos dizainerių kūryba;
4. Aprangos ansamblių grupės eskizavimas, raiškos priemonių paieška, modeliavimas, bandomųjų gaminių siūvimas;
5. Įvykdyti parengtos kolekcijos profesionalią fotosesiją;
6. Kolekcijos pristatymo pasiruošimo darbai: eksponavimo erdvės analizė, vietos, muzikinio fono parinkimas, manekenu paieška ir atranka;
7. Pasirengti aprangos ansamblių grupės pristatymui kvalifikacinei egzaminų komisijai;

Tyrimų bazė:

Metodologija

Kūrybinė kolekcija pavadinimu „Kelių riteriai“ - „Road knights“ sukurta remiantis šiuolaikinio jaunimo mados tendencijomis, aktualiausių jaunimo socialinių problemų analize. Išsiaiškinus

šiuolaikinių mados dizainerių kūryboje randamas militarinės, safari, baikerių, stilistikos apraiškas šiuolaikinėje madoje, taip įvairių subkultūrų naudojamos aprangos elementus ir stilius, priimtas sprendimas tokio pobūdžio kolekcijai sukurti.

Aprangos ansamblių grupėje vyrauja tikslios, aiškios, griežtos linijos, ieškant minimalistinių estetinių sprendimų, pritaikant natūralias medžiagas (odą ir veltinį), spalvų kiekį (juoda-pilką-rudą) ir tradicinį dekorą.

Teorinėje magistro darbo dalyje, galima išskirti pagrindinę sociologinę koncepciją – asmens tapatumo formavimą per madą.

Minimalizmo, funkcionalizmo, konstruktyvizmo, socialinio konstruktyvizmo kryptys atsispindi praktinėje darbo dalyje.

Minimalizmas – tai XX a. II pusės modernioji dailės kryptis, kuriai būdingas racionalumas, maksimaliai supaprastintos formos, objekto struktūros išryškėjimas (Tarptautinių žodžių žodynas, 2013).

Funkcionalizmas – angl. functionalism, functional. Modernios, šiuolaikinės architektūros, dizaino ir dailės meno kryptis, kurios esminis bruožas – funkcinis tikslingumas. Funkcionalumas – tai vienas iš pagrindinių dizaino kūrinių vertinimo kriterijų.

Konstruktyvizmas – tai XX a. I pusės meno kryptis, kuriai būdingas technologijų išaukštinimas, funkcionalumas, racionalumas, būdingos formų naujumo paieškos.

Socialinis konstruktyvizmas, kurio pagrindas – tikrovė yra kuriama individo, kartu ir individas yra formuojamas tikrovės, socialiai jo sukurtos.

Metodika

Teorinio darbo metodai:

Problemos formulavimas, internetinių ir literatūros šaltinių atranka, kitų menininkų kūrybos, panašiomis temomis, analogų ieškojimas, nagrinėjimas, surinktos medžiagos vertinimas, apžvalga, interpretacija, citavimas, aiškinimas, analizė ir studijos.

Kūrybiniai darbo metodai:

Eskizavimas (CorelDRAW X6 programa), brėžinių, detalių, lekalų parengimas, dizaino, konstrukcinių sprendimų paieška, technologiniai bandiniai, bandomųjų gaminių, konstravimas, modeliavimas, montavimas, kljavimas, odos apdailos ir siuvimo technologijos. Aprangos ansamblių grupės fotosesija. Technologinėje darbo dalyje: praktinis kolekcijos įgyvendinimas medžiagoje pritaikant tradicines ir šiuolaikines technologijas.

Darbo etapai:

I semestras:

1. Darbo temos, idėjos ir problemos, suformulavimas.
2. Taikomosios dailės parodų lankymas, dalyvavimas Dailės magistrų gynimuose.
3. Mados kolekcijų stebėjimas ir analizė.

II semestras:

1. Atliekama literatūrinių šaltinių ir duomenų bazių apžvalga.
2. Kūrybinės koncepcijos formulavimas.
3. Eskizinės paieškos.
4. Artimiausių analogų analizė.
5. Teorinės darbo dalies rengimas.

III semestras:

1. teorinės dalies galutinis parengimas recenzavimui.
2. Eskizavimas (kompiuterine programa: CorelDRAW X6),
3. Modelių atranka, įvaizdžio kūrimas.
4. Kolekcijos įgyvendinimas medžiagoje.
5. Fotosesijos rengimas.
6. Pasirengimas diplominio darbo gynimui VEK.

Darbo struktūra:

Teorinė dalis: segtuvas (1 vnt.) ir CD.

Teorinį darbą sudaro: Įvadas, 4 skyriai, 11 poskyrių, išvados, literatūros sąrašas, rekomendacijos, priedai). Teorinio darbo apimtis be priedų - ... psl., iliustracijų sk.: ... pav.

Kūrybinė dalis (kolekcija):

Keturių aprangos ansamblių grupė „ROAD KNIGHTS“: liemenės, tympos, šalmai, apsaugų interpretacija: dilbių ir kojų.

Rezultatų naujumas:

Magistro darbo pagrindinė idėja – sukuriant šiuolaikišką, stilingą aprangos ansamblių kolekciją skirtą jaunimui, ją panaudoti kaip socialinio komunikavimo priemonę, parenkant aktualius šiandienias problemas. Kolekcija siekiama įnešti naujų stilistinių, konstrukcinių dizaino apraiškų šiuolaikinėje baikerių aprangoje. Šia kolekcija siekiama ne tik pateikti originalius sprendimus,

baikerių subkultūros aprangai ir atributikai. Tai tampa baltiškojo identiteto manifestu globalėjančiame ir vienodėjančiame pasaulyje.

Teorinis darbo reikšmingumas:

Koncepcija yra nauja ir originali todėl gauti rezultatai yra reikšmingi pasitarnaus ieškant, naujų praktiškų ir konceptualių sprendimų šiuolaikiniame aprangos ir aksesuarų dizaine. Mados pasaulyje vis dažniau dizaineriai kuria kolekcijas remdamiesi šiame laikmetyje iškylančiomis ekologiškumo, ekonomiškumo, originalumo problemomis, tačiau skirtingų medžiagų, tame tarpe odos ir veltinio bei metalo deriniai nedrąsiai skinasi kelią. Šiuo atveju veltinio pritaikymas kuriant baikerių stiliaus aprangos ansamblius dar nėra sutinkamas. Tikėtina, kad tai padrąsins jaunosius dizainerius imtis ir netradicinių sprendimų, o vartotojus, praktiškai išmėginti naujai siūlomus sprendimus. Šiame teoriniame magistro darbe analizuojamos sociologų mintys ir išvalgos apie madą ir jos aktualumą, dinamiškumą.

Praktinis darbo reikšmingumas:

Kolekcijoje siekiama atspindėti stipraus, charakteringo, tikslo siekiančio jaunimo žavesį. Kolekcijos praktinis reikšmingumas tai, kad aprangos aksesuarai turi paskirtį ne tik kaip konceptualūs mados objektai, bet yra funkcionalūs, patogūs, skirta demonstruoti įvairiuose mados renginiuose, galerijoje, Bike Šou renginiuose, eitynėse ir kaip gatvės mados elementai, taip populiarinant dizainerio vardą.

1. BAIKERIŲ SUBKULTŪRA KAIP SOCIALINIS REIŠKINYS MADOS ASPEKTU

1.1 Baikerių esminis gyvenimo būdo ir aprangos kredo

Subkultūra – identifikuojama žmonių grupė visuomenėje, kurios nariai turi bendras vertybes ir panašų elgesio modelį. Subkultūros gali būti pagrįstos socialine charakteristika – pavyzdžiui, etniškumu, arba asmenų generuojamu stiliumi (Dictionary of Sociology, 2002).

Subkultūra yra žmonių grupė, turinti bendrą specifinį skonį, stilių, simbolinę organizaciją, gyvenimo būdą, vertybes ir tapatybę (Ramanauskaitė E. 2004).

Kultūrologas J. Fornas (1995) pirmasis pavartojo subkultūros sąvoką, kurią apibūdina kaip „individų grupę, pasižyminčią specifiniu gyvenimo būdu, sava vertybių sistema, stiliumi ar simboliais“.

E. Ramanauskaitė-Kiškina (2004) subkultūrą apibūdina kaip kultūros kūrėjų grupės išskirtinumą (pasaulėžiūros, vertybių, gyvenimo stiliaus individualumą).

Pati R. Šatūnienė (2009) subkultūrą traktavo kaip subkultūrinius visuomenės darinius, kurie turi jungti stilistiškai ir filosofškai vieninga pasaulėžiūra, tam tikras gyvenimo būdas, elgesys, bendravimas. Tačiau šie apibrėžimai nereiškia, kad subkultūra atmeta visas visuomenės taisykles ir griaua esamą santvarką – dažniausiai ji prieštarauja tik tam tikroms taisyklėms, normoms ar dogmoms, kurios traktuojamos kaip nepriimtinos ar neteisingos.

„Socializacija menu ypač paveiki: meniniai kultūriniai reiškiniai padeda žmogui integruotis į visuomenę, prisitaikyti prie jos reikalavimų ar priešingai – priešintis socialinei aplinkai ir maištauti. Meno dėka visuomenės socialiniai reiškiniai tampa artimesni: tradicijų, nuostatų, elgesio būdų raiška meninėmis priemonėmis sutelkia žmones į darnesnę bendruomenę“ (Gaižutis A, 1998, P. 174). Jau Platonas pabrėžė meno svarbą auklėjant žmogų – jis teigė, kad menas gali ugdyti ir gerąsias, ir blogąsias žmogaus savybes (Platonas, 2000).

Žmogus negimsta visuomenės nariu, bet gimsta su polinkiu į socialumą ir galimybe juo tapti. Gimęs žmogus atsiduria objektyviame socialiniame pasaulyje. Čia jam svarbūs aplinkiniai tarpininkauja tarp jo ir šio pasaulio (P. L. Berger, 1999). P. L. Bergeris juos vadina „reikšmingais kitais“. Vykstant pirminei socializacijai neįmanoma rinktis „reikšmingų kitų“. Todėl nuo kūdikystės

iki gyvenimo pabaigos vykstant socializacijos procesui žmogus, veikiamas aplinkos ir pats dalyvaudamas įvairioje veikloje, kaip antai baikerizmas.

Lietuvos motociklizmo istorija ilgą laiką tarpą buvo sieta ar net tapatinta su motosportu ir kariuomene (lakūnai buvo itin pamėgę šią greitą ir, palyginti su automobiliu, pigią transporto priemonę). Be abejonės, tai padėjo išpopuliarinti šią, tuo metu technikos naujovę laikytą transporto priemonę. Tačiau manyti, jog sportas ir kariuomenė buvo Lietuvos motociklizmo pionieriai, būtų nesąžininga ir, pagaliau, istoriškai neteisinga.

XXa. pirmojoje pusėje motociklas, dėl visų savo savybių ir galimybių, tapo vis patrauklesnis. Žinoma, nederėtų pamiršti, jog prie motociklizmo plitimo gerokai „prisidėjo“ ir I Pasaulinis karas, kur motociklai pirmą kartą panaudoti kariuomenės reikmėms. Tai neabejotinai turėjo įtakos motociklo raidai ir populiarumui, nes grįžusieji dažniausiai ir taikos metu taip pat naudojosi šia patikrinta ir išbandyta technika.

Taigi, per gana trumpą laiką kaip visame pasaulyje taip ir mūsų šalyje motociklai tapo ne vien populiaria transporto priemone, bet ir laisvalaikio leidimo forma. 1930-ųjų pabaigoje tampa gana įprasta transporto ir laisvalaikio praleidimo forma, kuri dabar jau prieinama ne vien valstybės tarnautojams ir vadinamųjų laisvųjų profesijų atstovams t.y. tiems, kurie galėjo sau leisti tokį, tiems laikams, labai brangų malonumą. Motociklas tapo prieinamas visiems (Bružas R., 2002).

K. Bogomolovas, žinomas Latvijoje įvaizdžio kūrimo specialistas, mados analitikas pasakojo, jog pirmieji baikeriai pasirodė 1947-aisias. Tai buvo iš karo sugrįžęs jaunimas. Tie vaikinai savo miesteliuose buvo savi ir tuo pačiu svetimi, nes turėjo kitokią patirtį. Savo laisvalaikį jie skirdavo lenktyniaudami motociklais. Tai buvo sportas, o juodos odinės striukės, tankistų ir lakūnų drabužis, tebuvo patogis ir svarbiausias, patvari apranga. Jai beveik nekenkė ištepimas tepalais. Baikeriai išgarsėjo po kelių reportažų, o ypač po 1954 metais Holivude sukurto filmo, kuriame vaidino Marlonas Brando. Odinių striukių pradėjo trūkti, senosios susidėvėjo ir jau 1960 metais fabrikuose pradėtas siūti naujas didelę paklausą įgijęs drabužis. Bemaž tuo pat metu atsirado ir rokeriai, kuriems tiko baikerių stilius, tačiau jie praturtino jį įvairiais atributais. Tuo laikotarpiu baikeriai ir rokeriai garsėjo kaip agresyvūs ir nesuvaldomi. 1990-aisiais jie jau buvo visai nebepavojingi, o stilius ar jo elementai plito toliau. Baikeriams reikėtų dėkoti už juodos odos drabužius. (Valevičienė D., 2005).

Ši, baikerių subkutūra, iš JAV jaunimo perimta saviraiškos forma Lietuvoje įsitvirtino 9 – ojo dešimtmečio antroje pusėje. Nors baikerių subkultūra išlaikė nemažai atsineštinių formų, per kelerius metus suformavo ir daug naujų, vietinėms sąlygoms būdingų bruožų.

Baikerių subkultūra turi savo kultūrinį modelį – elgesio, bendravimo taisykles, organizacinę struktūrą (klubai, hierarchija), tam tikras idėjas ir vertybes („tikras baikeris“, laisvė, „kūryba“). Baikeriai panašūs į hipius gamtos ir laisvės idėjomis, į rokerius ir metalistus – muzika ir apranga. Nors tarp baikerių galima sutikti 17-60 metų ir vyresnių žmonių, dominuoja 20-35 metų jaunimas. Šios kultūrinės erdvės kūrėjai priklauso įvairiems socialiniams sluoksniams, tačiau juos vienija bendras pomėgis, kurį apibūdintume kaip saviraiškos formą ar net gyvenimo būdą (Valaitytė N., 2000, P.88-100.).

Apibendrinant būtų galima teigti, kad šiuolaikinė baikerių subkultūra išlaikė didžiąją dalį senųjų tradicijų, vis dar propaguoja savitą gyvenimo būdą, grįstą brolybės ir ištikimybės idealais, tačiau šiuolaikinių baikerių santykiai su visuomene tapo kur kas labiau įtempti.

1.2. Mados socialinis aspektas ir sąsajos su baikerių subkultūra

Mada nėra koks nors gelminis filosofinis reiškiny, tačiau ji verčia mąstyti, pakylėja ir tikrai įkvepia. Mada visada sunkiai pagaunama, reikalauja nepaprastos fantazijos ir išmonės, ji chameleoniška, greitai miršta ir kaip feniksas atgimsta (Statkevičius J., 2006, P.41)

Su „mados“ sąvoka susiduriame kiekvieną dieną. Dažniausiai ji tapatinama su drabužių mada, tačiau ši sąvoka naudojama ir įvardinant žmonių poelgius bei įpročius.

Mada - tai vieno ar kito skonio viešpatavimas tam tikru laiku ir tam tikroje aplinkoje. Ji yra sudėtingas, nuolat kintantis reiškiny, sugebantis užčiuopti ir atspindėti esminius socialinius, ekonominius, politinius, kultūrinius ir psichologinius procesus. Mada įkūnija individo elgesio tipą, gyvenimo stilių, asmens santykį su savimi ir aplinka. Ji atspindi vidinį žmogaus atsinaujinimo poreikį, praturtina estetinę patirtį naujų formų, proporcijų, koloritų atsiradimu.

Mada atlieka komunikavimo, informacijos perdavimo funkciją. Ji negali būti paslėpta, priešingai – yra matoma, leidžianti individui aiškiai save demonstruoti. Moderni visuomenė nuolat trokšta naujovių, todėl joje mada egzistuoja kaip būdas modernumui išreikšti. Prieiga per internetą: <<http://audiniai.com/lt/mada/>>).

Prancūzų meno filosofas E. Souriau teigė, kad tikri meno darbai suauga su būtimi, atlieka ne tik estetines, bet ir socialines funkcijas. E. Souriau manymu, bet kokia formas kurianti veikla turi panašumo į kūrybą. Jo manymu pats kūrinys nieko nereiškia – kūrinio vertė atsiranda tik tuomet, kai jis funkcionuoja visuomenėje – žmonių sąveikoje, t.y. skatina bendravimą (Šinkūnienė J., 2012). Mada prasideda tada, kai žmonės rengdamiesi patiria malonumą, kai naujovių troškimas funkcinis sprendimus nukelia į antrą planą. Mada leidžia įgyvendinti paradoksą: būti savimi, tačiau tuo pat metu parodyti priklausomybę tam tikrai grupei, pabrėžiant individualumą, laikinumą.

(Bernotienė J., 2005)

Kiekvienas žmogus madą suvokia savaip. Tai priklauso nuo jo amžiaus, išsilavinimo, kultūringumo, charakterio. Mada egzistuoja visur, todėl ji glaudžiai susijusi su viskuo kas vyksta socialiniame, ekonominiame, kultūriniame ir net politiniame gyvenime (Pauline Weston Thomas, 2001). Kultūros istorikai teigia, kad mada kaip reiškinys atsirado XIV a., kada pradėjo griūti ankstesnė luominių skirtumų sistema. Rūbų spalvingumas, konstrukcija, dekoravimas buvo suprantamas kaip tiesioginė socialinio statuso išraiška (Guzevičiūtė R., 2001) Mada kinta dėl žmogaus vidinio dinamiškumo, pastovaus noro keistis, išsiskirti iš visuomenės.

Daugelio tyrinėtojų darbuose subkultūra siejama su amžiumi ir socialine klase. Jaunimas laikomas ypatinga amžiaus grupe, kuriai būdinga išskirtiniai poelgiai bei charakterio savybės, skiriančios jaunimą nuo vyresniosios kartos (Ramanauskaitė-Kiškina, 2002).

S. Levikovo teigimu, „jaunimo subkultūra“ – tai ezoteriška, miesto kultūra, skirta jauniems žmonėms (Коряковцев 2012).

Paauglių subkultūra, funkcionuojanti suaugusiųjų "valdomoje" kultūrinėje terpėje, skiriasi savo vertybių sistema, tačiau iš esmės yra priklausoma ir negalinti veikti savarankiškai, izoliuotai, "iškristi" iš bendro kultūrinio, socialinio konteksto. J. Leonavičiaus pateikiama samprata atspindi jaunimo subkultūrų kaip sociologinio fenomeno, reikalaujančio atitinkamo dėmesio ir mokslinių šios srities tyrimų, problemą (Kaffemanas R, D.Gerulaitis, 2001)

Sociologo P. Bourdieu teigimu, mada gali būti interpretuojama kaip žmogaus "tekstas" (Ruling, 2000). Šia prasme P. Bourdieu pažymi, kad mada yra žinių struktūra, pagrįsta apribota teise į prekes ir aptarnavimą, atpažįstant tai kas madinga, atspindi žmogaus kultūrinį kapitalą. (Ruling, 2000).

Apibendrinant mados reiškinį, galima teigti, kad mados esminis tikslas - išsiskirti iš kitų, parodyti savo individualumą, unikalumą. Tačiau reikia pripažinti, kad mada yra socialinis reiškinys, kuriuo tam tikros žmonių grupės išreiškia tuo metu vertinamas idėjas, priimtina ir toleruotina elgesį. Mados sekimas žmogui suteikia žavesio, socialinės priklausomybės, svarbos jausmą. Madinga yra tai, kas visuotinai pripažįstama, kuo masiškai sekama. Tačiau, kada mados vaikosi per daug žmonių - kuriama nauja. Taip balansuojama tarp poreikio prisitaikyti, jausti socialinį bendrumą, saugumą ir poreikio pabrėžti savo individualumą, išsiskirti iš kitų (Krauskas L., 2005).

Būtent sociologija, nagrinėja socialines sferas, aprėpia socialinio konteksto visumą, pastebėdama ir žmonių aprangą. Mada priklauso ne daiktų, o žmonių pasauliui.

Pasak Kranauskas L. (2005) mada išreiškia asmenybę, tačiau kartu ji suteikia galimybę išvengti individualumo išraiškos. Mada taip pat dažnai gali pasitarnauti kaip kaukė, kuria galima sėkmingai manipuliuoti nuslepiant tikruosius asmenybės polinkius. Impulsai ir troškimai, kurie yra represuojami ir nepalaikomi socialinių normų, dažnai išreiškiami madoje. Todėl dažnai esama įtampos tarp kultūros ir marginalinės mados sferų.

Šiandien vis dažniau ir plačiau susiduriama su žodžiu mada. Šiuo žodžiu neretai apibūdinami ir įvardijami įvairiausi daiktai, reiškiniai ir netgi žmonių veiksmai. Tačiau dažniausiai turima omenyje žmonių aprangą bei jų išvaizdą (Milušauskaitė, 2009).

Žodis mada yra kilęs iš prancūzų (mode) ir lotynų kalbų (modus) ir reiškia saiką, būdą bei manieras. Mada – tai vieno ar kito skonio viešpatavimas tam tikru laiku ir tam tikroje aplinkoje. Ji yra sudėtingas, nuolat kintantis reiškinys, sugebantis užščiupti ir atspindėti esminius socialinius, ekonominius, politinius, kultūrinius ir psichologinius procesus. Mada įkūnija žmogaus elgesio tipą, gyvenimo stilių, asmens santykį su savimi ir aplinka. Ji atspindi individo viduje glūdintą atsinaujinimo poreikį, praturtina estetinę patirtį naujų formų, proporcijų ir koloritų atsiradimu.

Tačiau reikia nepamiršti to, kad mada nėra savarankiškas organizmas – ją formuoja ir keičia ne tik drabužių dizaineriai, o ir patys žmonės. Mada taip pat būtų galima apibūdinti kaip žmogaus savybių atspindį ((Milušauskaitė, 2009).

Mada – tai ne tik socialinis reiškinys, bet ir menas. Garsus anglų mados fotografas ir žinovas yra pasakęs, kad mada – tai masinis reiškinys, kuris minta individualais. Žmonės visai laikais ieškojo idealų, kuriuos galėtų kopijuoti (M. Janušauskas, 2006).

Subkultūros nario statusas gali egzistuoti suvokimo lygmenyje grupės viduje, arba gali būti išreikštas vizualiai, pasitelkus specifinius simbolius ir simboliką. Vizualiniai ženklai, taip pat, kaip ir bendra ideologija, padeda sukurti vieningą grupinį identitetą. Simbolių kodai subkultūrose atlieka itin svarbų komunikacinį vaidmenį. Išskirtinumo reprezentacija yra vienas iš subkultūrų vizualinio identiteto aspektų. Specifinis aprangos stilius, įvaizdžio detalės, spalvos, ženklai, tatuiruotės sukuria grupės identifikacijos sistemą ir tuo pačiu išskiria ją iš plačiosios kultūros (M. Janušauskas, 2006).

1.3. Motociklininkų aprangos aksesuarų stilistiniai, estetiniai ir konstrukciniai savitumai

Vienos mados ateina ir išeina, bet baikerių stilius tarsi būna įrašytas kiekviename naujo mados sezono puslapyje. Baikerių aprangos ir atributikos stilius turi vieną labiausiai būdingą bruožą – drabužiai siuvami tik iš storos juodos odos, puošiami daugybe papildomų detalių.

Daugelis baikerių rūpinasi savo išvaizda nei saugumu. Pagrindinis baikerių išvaizdos akcentas – oda. Ji visada yra stilinga, patogi, taip pat ji yra gera apsauga nuo vėjo - turi atsparumą karščiui, nusitrynimui, gerai atrodo ir po daugel metų. Stora oda pasižymi geromis pasipriešinimo trinčiai savybėmis. Nustatyta, kad sustiprinta karvės oda sunkiai pasiduoda trinčiai. Kada baikeris apsivelka odinę aprangą yra pakankamai gerai apsaugotas nuo rimtesnių sužalojimų. Yra specialių odinių apsaugų, dedamų ant kojų, rankų, liemens. Mėgstantys važinėti ypač greitais motociklais („britvomis“), naudoja ypač geras apsaugas - gali kristi bet kaip, vis tiek nesusižalosi. Tai - „titaninės“ apsaugos.

Siuvant baikeriams kostiumą būtina atsižvelgti į odą. Odos paviršius matinis bei natūralus. Joje neturi būti pažeidimų, atsiradusių skerdžiant galviją. Odos struktūra turi būti vienoda visame kostiume, o „siekiant išvengti detalių ir gaminio kraštų išsitampymo, taikomos stabilizavimo technologijos bei metodai: svarbių gaminio kokybei kraštų ir sričių dubliavimas su klijiniais įdėklais, klijinių juostelių tiesinimas, krašto peltakiavimas“ (Petrauskas, 2002, p. 59) Taip atsiranda tvirtumas ir atsparumas. Dažniausiai dubliuojami rankogaliai, apykaklė, gaminio apačia, kelnių juosmuo, gaminio užsagas.

Siūlės siuvamos dvigubos, jos dar „vadinamos užkeistinėmis siūlėmis. Tai siūlės, kai detalių kraštai susiuvami, o po to sunerianti paslepiant juos siūlės viduje“ ((Petrauskas, 2002, P. 24). Siūlės dažniausiai siuvamos storos ir baikerio rūbuose jos akivaizdžiai matomos ir išryškinamos. Norint suteikti kostiumui originalumo naudojamos spalvotas siūlas (baltas, raudonas) ir siuvamos dekoratyvinės siūlės : zigzaginės, kilpučių pavidalo, kryželio. Tačiau baikerio rūbuose dažnai naudojami ir kiti apdailos būdai ir priemonės: reljefai, klostės, bangelės, siuvinėjimas, aplikacijų tvirtumas, dekoravimas.

Baikerių odiniams rūbams, skirtingai nei kitiems odiniams gaminiams, yra naudojama daug įvairių mažų detalių, turinčių ir praktišką, ir dekoratyvinę, apdailos paskirtį. Tai – kišenės, susegamos metalinėmis sagomis arba užtraukiamos užtrauktuku, o kraštai sutvirtinami kniedėmis.¹

Baikerio rūbuose sunku nepastebėti daug metalinių puošybos elementų: kniedžių, sagučių, akučių, užtrauktukų. Dalis baikerių, norėdami išsiskirti, užsirašo iššaukiančius užrašus, išpiešia odoje laukinių gyvūnų atvaizdus.

Baikerių rūbai skirti ne tik komfortui tai ir įvaizdžio dalis, todėl šie konstrukciniai ypatumai turi ir estetinį vaidmenį. Juodoje odoje atsispindintis baltas metalas, puošia ir sutvirtina rūbą. Įvairūs užtrauktukai, kišenėlės, dirželiai taip pat suteikia baikerių rūbams savito puošnumo. Skirtingi baikerių klubai turi ir skirtingus statusus, kurie būna žymimi antsiuvais ant baikerių liemenių, šie antsiuvai baikerių subkultūroje vadinami spalvomis. Peter Grant savo straipsnyje rašo: „Baikerių antsiuvai yra skirti pažymėti skirtingus baikerių klubus ir nors pagrindinė antsiuvų funkcija – simbolinė grupės jungtis, tačiau taip pat jie gali simbolizuoti ideologiją, pasiekimus, klubui ar nariui svarbius įvykius.“ (Garant, n.d.). Baikerio liemenė – tarsi vizitinė kortelė, kurioje pateikiama visa esminė informacija apie jos savininką. Norint šią informaciją suvokti, būtina žinoti ką reiškia tam tikri sutrumpinimai ar simboliai.

Visus baikerių klubus galima būtų įvardinti simbolinėmis organizacijomis. Ženkli ir simboliai čia veikia kaip informaciniai kodai. Klubo narių liemenės nugaroje yra žymimos klubo logotipu arba simboliu, kuris turi konceptualią prasmę, tačiau ji ne visada yra viešai pristatoma. Daugelis baikerių klubų, turinčių trijų antsiuvų arba MC statusą, nešioja ir „masyvius sidabrinus žiedus, kuriuose vaizduojamos kaukolės, kaulai, frazių sutrumpinimai, sparnai ir kt.“ (Kemp, 1989, P. 60). Klubo žiedai atlieka tokią pačią simbolinę funkciją kaip ir sutuoktuvų žiedai. Nešiojami ant dešinės rankos bevardžio piršto, baikerių klubo žiedai simbolizuoja priklausomybę ir ištikimybę klubui.

Apibendrinant būtų galima teigti, kad šiuolaikinė baikerių subkultūra išlaikė didžiąją dalį senųjų tradicijų, vis dar propaguoja savitą gyvenimo būdą, grįstą brolybės ir ištikimybės idealais, tačiau šiuolaikinių baikerių santykiai su visuomene tapo kur kas labiau įtempti.

Metaliniai aksesuarai, jų charakteristika

Svarbus baikerių įvaizdžio elementas – sidabriniai aksesuarai. Tai žiedai, kaklo papuošalai, apyrankės, grandinės, ženkleliai, medalionai. Baikerių odinėje aprangoje vyrauja daug metalinių detalių: įvairaus dydžio kniedės, metalinės sagos, užtrauktukai, grandinėlių. Rankinės, diržai, batai, kepurės taip pat yra su metaliniais priedais. Aksesuarų yra įvairių: bauginantys, šokiruojantys,

agresyvūs. Dažniausiai jie primena kultinius ženklus arba mitologinių būtybių atvaizdus, žmogaus griaučius.

Baikerių apranga sudaryta iš daugybės simbolių tačiau vienas iš svarbesnių yra žiedas, kurio reikšmė yra ta pati kaip ir santuokoje, tik čia jis parodo ištikimybę ir priklausomybę klubui. Žiedas nešiojamas ant dešinės rankos bevardžio piršto. Ant žiedų vaizduojami kaulai, kaukolės, mitologinės būtybės, moters siluetai (baikerių subkultūroje moteris yra gerbiama ir saugoma) , „Harley Davidson“ ženkliai, sparnai, frazių sutrumpinimai.

Pasak Rimo Bružo atskiro aptarimo reikalauja šiandien tapusi beveik neatskiriama motociklininkų aprangos detalė – kaukolė. Kaukolės simbolika aptinkama dar senovės Romos legionierių atributikoje ir turi savo „kodą“, prasmę - ji reiškia „be pasigailėjimo“ ir priešininkams turėjo kelti baimę, nes jo savininkas „belaisvių neima“ ir tai, be abejonės, atitiko tikrovę. Ilgainiui kaukolė tapo negailestingumo ir jėgos simboliu.

2. ŠIUOLAIKINĖS MADOS DAUGIALYPIŠKUMAS IR ETNIŠKUMO APRAIŠKOS

2.1. Baltų XIII –XIV a. kariška apranga ir atributai

Ikonografinės medžiagos apie XIII a. lietuvių karius nėra. Spręsti apie juos iš vėlesnių – XIV a. šaltinių, vaizduojančių prūsus ir lietuvius, negalima: juk lietuvių karyba nuo XIII iki XIV a. patyrė didelę evoliuciją. Sudėtinga šį klausimą nagrinėti ir remiantis kaimyninių kraštų, o juo labiau Vakarų Europos XIII a. ikonografiniais šaltiniais: net XIV a. pab. būta atotrūkio tarp lietuvių ir vokiečių, o XIII a. tas atotrūkis turėjo būti dar didesnis. Lietuviai, prūsai ir žemgaliai nemokėjo kautis raiti, atrodo, retai naudojo lanką, jau nekalbant apie arbaletą. Todėl kaip atrodė lietuvių kariai XIII a., galime spręsti pirmiausia iš archeologinių radinių ir rašto šaltinių užuominų.

Žemės kloduose randama ietigalių, žieduočių ir kalavijų fragmentų, aptikti ir keli šalmai (Bumblauskas A. (2005, P.35).

XI–XIII a. lietuvių karių ginkluotės elementai:

XIII a. baltų genčių ir susikūrusios Lietuvos valstybės karių ginkluotė beveik nesiskyrė nuo tos, kuri buvo naudojama kelis šimtus metų iki šio laikotarpio. Visgi amžiaus viduryje skirtumų, nors ir nedidelių, bet naujovių jau būta. Pagrindinis XIII amžiaus lietuvių ginklas buvo lengvoji ietis ir skydas. Lietuviai nesistengė prilygti vokiečių riterių ar rusų karių rikiuotei, todėl daugiausia reikšmės teikė apsauginėms priemonėms.

Šarvų gamintojai visuomet siekė saugumo ir kainos, patogumo ir manevringumo balanso, kuri šarvai turėjo suteikti jų nešiotojui. Pačiu didžiausiu prioritetu visuomet buvo galvos apsauga. Po daugybės rankų ar kojų sužeidimų karys galėjo pasveikti net ir praradęs galūnes, tačiau galvos sužeidimai dažniausiai būdavo mirtini arba padarydavo žmogų visiškai neįgaliu (Vaičėnionis J., 2011, P.24).

- **Šalmas**

Lietuvos archeologai žino du XI-XIII a. šalmų tipus: kūginius, rusiškojo tipo ir pusapvalius, skandinaviško tipo. Juos galėjo turėti tik kariaunos elites (Vitalijus M., 2014. [Žiūrėta 2014-12-15]. Prieiga per internetą<<http://www.istidom.lt/2014/01/riterijos-simbolis-didysis-salmas-2.html>>).

1 pav. XIII-XIV a. kario šalmo rekonstrukcija

2 pav. Šalmas. Radimvietė nežinoma XI a.

- **Apsauginė palaidinė**

Lietuvos kariaunų vadai nuo smūgių saugojosi dėvėdami vadinamąjį žieduotį - palaidinę, sunertą iš plieninių grandelių (dar kartais vadinama grandimis arba šarviniais marškiniais), kiti kariai dėvėdavo apsaugines palaidines iš storos odos ar milo. Abejojama, ar tokias palaidines galėjo turėti eiliniai kariai (Zikaras K., 2013).

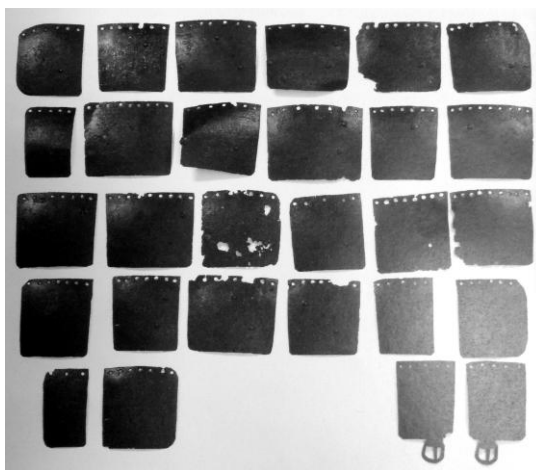
Archeologinėje medžiagoje iš Vilniaus Žemutinės pilies teritorijos galima išskirti tris skirtingus plokštelių šarvų tipus – lamelara, kurio geležinės plokštelės tarpusavyje tvirtinamos odiniais dirželiais, brigantinas, kurių plokštelės prikiedijamos iš vidinės audinio (ar odos) pusės, bei žvyninius šarvus su plokštelėmis, išdėstytomis žvynų principu ir prikiedytomis ir/ar prisiūtomis prie tekstilinio ar odinio pagrindo. Paprastai žvyneliai būna stačiakampiai, plokštinės čerpės formos arba šiek tiek užapvalinta apatine dalimi (Bugys P., 2011. P. 208).

3-6 pav. XIV a. brigantino konstrukcijos pavyzdys.

7 pav. Lamelaro šarvų konstrukcijos pavyzdys

8 pav. XIV a. pab. – XV a. pradž. žvyninių šarvų plokštelės.

- **Pentinai**

Nors lietuviai ilgą laiką nemokėjo kautis raiti, bet į žygius jodavo ant žirgų. Tiesa, pentinus turėjo tik elitas.

- **Skydas**

Lietuviškąjį skydą sukūrė baltų gentys kovodamos su kryžiuočiais XII-XIII a. Skydai buvo išgaubti per vidurį, patogesni valdyti. Kadangi Lietuvos kareiviai buvo šarvuoti ir ginkluoti lengviau nei kryžiuočiai, skydas buvo pigus ir paprastas gynybos elementas. Iš XIII a. rašto šaltinių žinome skydą buvus svarbiausiu net eilinių karių apsauginiu ginklu. Lietuviškasis skydas, kitaip nei apvalus ar trikampis, gynė daugiau kūno, buvo toks efektyvus, kad jį perėmė kryžiuočiai.

- **Ietys**

Archeologiniai tyrimai byloja, kad dažniausiai sutinkamas ginklas buvo ietis. Tai paprastas, bet labai efektyvus ginklas. Iečių būta skirtų tiek artimai (duriamosios), tiek netiesioginei kovai (svaidomosios).

- **Kalavijas**

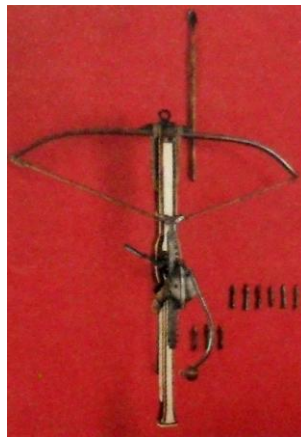
Svarbiausias artimų kautynių ginklas buvo kalavijas. Dauguma kariauninkų juos turėjo, bet paprastam pėstininkui toks ginklas buvo neįperkamas. XIII a. atsirado kiek sunkesnių kalavijų, kurių svoris pasiekė 2 kg, ilgis – iki 1,2 m. Pailgėjo šių kalavijų rankenos skersiniai, tarsi imituojantys kryžius. Dėl šių pokyčių padidėjo smūgio kalaviju jėga ir tikslumas. Ant ginklų geležčių atsirado kalvių ženklų, kurie liudijo gaminamų ginklų pusfabrikačių kokybę. Kalavijai buvo laikomi kaustytose odinėse makštyse, o jos kabinamos ant diržo, permesto per petį. Alternatyva brangiam kalavijui buvo žymiai pigesnis kovinis kirvis, kuris įgudusio kario rankose buvo taip pat efektyvus (Vaičenonis J., 2011, P.24).

- **Kovos kirvis**

Kariauninkai buvo ginkluoti ir kovos kirviais ištemptais koto link ašmenimis. Šie kirviai, datuojami XI-XIII a., buvo paplitę Rytų Europoje ir laikomi vietinės kilmės. Didžiūnui priskiriamas tuo pačiu metu naudotas vėduoklinis kirvis, taip pavadintas dėl į abi puses išplatėjančių ašmenų. Tokie kirviai kartais laikomi skandinaviškos kilmės. Abiejų tipų kirviai su ilgais kotais. Eiliniam kariui priskiriamas ir trumpakojis kirvis su pentimi, kuris tiko ir karui, ir darbui.

- **Arbaletas**

Šis ginklas perimtas iš kryžiuočių ir Lietuvos kariuomenėje pradėtas naudoti XIII a. antroje pusėje, o paplito XIV a. Pagal archeologinius tyrimus XIV a. arbaletas jau buvo populiariesnis už lanką. Jei lankas Lietuvoje naudotas nuo seniausių laikų (X-XI tūkst. pr. Kr.), tai arbaletininkai Lietuvos kariuomenėje atsirado XIII a. viduryje. Pirmieji buvo samdiniai, naudoti karaliaus Mindaugo kariuomenėje. Manoma, kad lietuviai patys pradėjo naudoti arbaletus XIV a. pab. Arbaletai, nors brangesni už lankus, buvo populiariesni, kariai sparčiau išmokdavo jais naudotis, naudoti tiek puolime tiek gynyboje, tiek atvirame mūšio lauke, tiek pilių ar miestų apgultyse.

9 pav. XIV-XV a. arbaletas (rekonstrukcija) ir jo strėlių antgaliai.

- **Kovos peilis**

Peiliu kariauninkas galėjo ir pulti, ir gintis. Šis ginklas buvo nešiojamas odinėse ar medinėse žalvariu kaustytose makštyse, kabinamose ant juosmens diržo.

- **"Piniginė"**

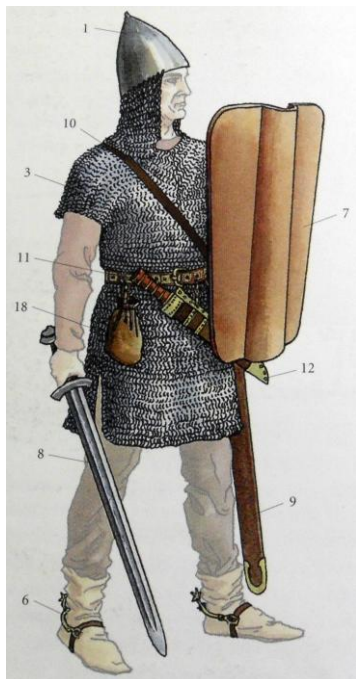
Karys į žygį nešėsi ir maišiuką su skiltuvu ir svarstyklėmis. Svarstyklės jam buvo reikalingos po žygio: kaip kitaip pasidalysi grobį.

Ankstyvoji karių ginkluotė sudedamosios dalys:

1. Kūginis, rusiškojo tipo šalmas 2. Pusapvalis, skandinaviškojo tipo šalmas 3. Žieduotinė palaidinė

4. Storos odos palaidinė 5. Milo palaidinė 6. Pentinai 7. Lietuviškasis skydas 8. Dviašmenis kalavijas 9. Metalu kaustyta odinė kalavijo makštis 10. Diržas laikantis kalavijo makštį 11. Peilis 12. Odinė arba medinė žalvariu kaustyta peilio makštis 13. Kovos kirvis ištemptais koto link ašmenimis 14. Vėduoklinis kirvis 15. Siauraašmenis trumpakojis kirvis 16. Duriamoji ietis 17. Svaidomoji ietis 18. Maišiukas pinigams .

10 pav. XIII a. karo vadas – kunigaikštis

11 pav. Kariaunos didžiūnas

12 pav. Gerai ginkluotas karys

13 pav. Eilinis karys

14 pav. XIII a. antrosios pusės
lietuvių kario rekonstrukcija

15 pav. XIII-XIV a. pradžios
lietuvių kario rekonstrukcija

Tai turtingas karys, galėjęs įsigyti iš geležies plokštelių pagamintą lamelaro krūtinšarvį. Po išoriniais šarvais kariai dėvėdavo storos medžiagos smūgius sugeriančius pošarvius. Šis karys rankoje laiko ne bet kam tuomet įperkama dviašmenį kalaviją, žemesnio rango kariai artimoje kovoje dažniau naudodavo pigesnius kovos kirvius. Rankoje karys laiko lietuviško arba „paveza“ tipo skydą. XIII a. pirmoje pusėje dar būdavo naudojami apvalūs arba normaniški (lašo formos) skydai (15 pav.)

XIV amžiaus ginkluotė:

XIV a. stiprėjant koviniams veiksams, kyla bajorų sluoksnis, kuris gali sau leisti vis geriau ginkluotis. Palyginus su ankstesniu šimtmečiu, XIV a. jau paprasti kariai galėjo sau leisti įsigyti žiedinius marškinius, kai kariuomenės elitas jau turėjo plokštinius. Deja vis dar buvo atsiliekama nuo Vakarų Europos, kadangi kryžiuočių riteriai jau saugojosi lėkštiniais šarvais (būtent tokius šarvus dažniausiai matome muziejuose), o lietuvių naudotos palaidines dengtos metalinėmis plokštelėmis neapsaugodavo nuo sunkiosios ieties smūgio.

Paveikslėlyje matoma rekonstrukcija parengta pagal LDK Kęstučio antspaude pavaizduotą kari, taigi, tikriausiai taip buvo ginkluoti ir patys Didieji kunigaikščiai. Kaip jau tikriausiai supratote, paprasti kariai tokios geros ginkluotės turėti negalėjo. Prieiga per internetą:

<<http://lzinios.lt/lzinios/Istorija/senoji-lietuvos-karyba-ir-medininku-pilis/186319>>).

16 pav. XIV a. Elitinio karys ir jo ginkluotės elementai:

1. Šalmas
2. Žieduotis
3. Palaidinė, padengta metalinėmis plokštelėmis
4. Antpečiai
5. Antkeliai
6. Pentinai
7. Lietuviškas skydas
8. Kalavijas
9. Ietis.

17 pav. XIV a. antrosios pusės lietuvių kario rekonstrukcija.

Karys atstovauja Šiuo laikotarpiu pradėjusiai formuotis bajorijai. Jis dėvi plokštelines šarvus, *bacineto* tipo šalmą ištisine plieno plokšte apsaugantį ne tik viršutinę galvos dalį, bet ir sparandą.

18 pav. XIV a. antrosios pusės lietuvių kario rekonstrukcija.

Šis karys tarnauja Lietuvos valdovo asmeninėje vėliavoje. Jo tunika puošia valdovo heraldinė simbolika – Gediminaičių stulpai.

19 pav. XIV a. antrosios pusės lietuvių kario apranga

Sudedamosios dalys: pošarvis, pošarvio gobtovas, žieduočio marškiniai, tunika, žieduočio gobtovas, blauzdos apsauga, žasto apsauga, dilbio apsauga, kojos apsaugos bei aksesuarai (piniginė, diržas).

20 pav. **Raitininkas, dėvintis *lamelaro* šarvus.**

Tokie šarvai pasižymi elastingumu. Iš po šarvų matomas pošarvis (iš kimštos medžiagos pasiūtas storas rūbas, sugeriantis didesnę dalį smūgio jėgos). Rankose šis karys laiko XIV a. ietį ir lietuviškąjį skydą.

21 pav. **Raitininkas dėvi savo metui būdingus žieduočio šarvus ilgomis rankovėmis.**

Raitelio kojas, taip pat saugo žieduočio kelnės, sustiprintos kelių apsaugomis. Karys vilki tuniką su Lietuvos valdovų heraldine simbolika. Po tunika – *lamelaro* krūtinšarvis ar brigantina. Prie

krūtinšarvio pritvirtintos lapo formos pečių apsaugos. Rankoje raitininkas laiko *pusantras* rankos XIII-XIV a. Lietuvai būdingą Desiukiškių tipo kalaviją.

22 pav. **Arbaletininkas turėdavo lengviausius šarvus.**

Dažniausiai arbaletininkai nenaudodavo jokių kojų apsaugų. Prie diržo (centre) pritvirtintas kabo arbaletininko kablys, su kurio pagalba įtempama arbaletu templė. Šaulys įkiša savo pėdą į arbaletu kilpą, tokiu būdu stipriai atremdamas ją į žemę, tada prie diržo kabančiu kabliu užkabina arbaletu templę ir tiesdamasis ją tempia, kol užkabina už fiksatoriaus, tada belieka įstatyti strėlę ir ją iššauti.

2.2. Istorinės, etninės ir militarinės stiliškos apraiškos žymių aprangos dizainerių kūryboje

Istorinės stiliškos apraiškos:

23 pav. Mados namų Dolce & Gabbana žiemos 2014 - 2015 kolekcija

Supinti sicilietiškas tradicijas bei paslaptinę viduramžių temą – tokią kryptį naujausiai 2014-2015 m. rudens-žiemos sezono kolekcijai pasirinko italų mados dizainerių duetas Domenico Dolce ir Stefano Gabbana. Kasetmet atrandantys vis naujų būdų pabrėžti savo kilmę bei itališkai kultūrai suteikti naują atspalvį. Pasak dizainerių, juos įkvėpė puikiai žinomos viduramžių legendos.

Nors kai kurie kolekcijos siluetai – klasikiniai, juos dizainerių duetas papildė didikų portretus primenančiais aksesuarais, taip pat iš audinio buvo sukurtas ir riterio šalmas, bekulniai bateliai itin smailia nosele bei žiedmarškę primenantys apsiaustai (Valentina Z., 2014) Prieiga per internetą:

<http://www.swide.com/style-fashion/dolce-and-gabbana-fall-winter-2014-2015-men-fashion-show-review-and-inspiration/2014/01/11>>).

24 pav. Mados namų Dolce & Gabbana žiemos 2014 - 2015 kolekcija

Smulkūs rankų darbo nėriniai bei kruopštūs siuvinėjimai – viena iš „Dolce & Gabbana“ mados namų vizitinių kortelių, tad moterišką figūrą paryškinanti tamsių nėrinių suknelė, aukso spalvos siūlų raštais dekoruotas paltas bei mozaikas primenantys ornamentai pastebimi kiekvienoje kūrėjų kolekcijoje.

Karinę tematiką tęsė ir finalinė modelių eiseną, tapusi mados namų tradicija. Jos metu visos pristatyme dalyvavusios manekenės avėjo bekulnius smailėjančius batelius bei dėvėjo trumpus blizgiomis detalėmis dekoruotus drabužius, kurie priminė riterio šarvus (Bulbenkaitė D., 2014) Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/milano-mados-savaiteje-dolce-gabbana-viduramziu-pasaka.htm>>).

Militarinė stilistika:

25-28 pav. Dizainerės Una Burke kolekcijos darbai

Dizainerė Una Burke savo meniniais odos darbais siekia, kad technologiškai reikalaujant vizualinio patrauklumo. Tai yra dėvimi meno kūriniai, jie gali laisvai egzistuoti kaip objektai, kuriuos kiekvienas gali interpretuoti savaip. Naudojamos tradicinės odos apdirbimo technologijos. Una Burke siekia paskatinti naują ir labiau modernesnę odos amato vertinimą ir parodyti šios medžiagos galimybes mene bei funkcionaliame dizaine.

29 pav. 2015 m. dizainerio Marc Jacobs pavasario – vasaros kolekcija

Savo naujausia kolekcija vainikuodamas Niujorko mados savaitę dizaineris Marcas Jacobsas maloniai nustebino savo kuriamos mados gerbėjus. Kurdamas 2015 metų pavasario ir vasaros kolekciją idėjų jis sėmėsi iš militaristinio stiliaus, tačiau jį labai savotiškai ir šauniai interpretavo.

30-32 pav. Gemma Slack kolekcija Gemma Parafino AW 09/10

Jauna dizainerė pateikė kolekciją, kurią pati teigia „parodykite man šarvus ir aš parodysiu amžiną atsidavimą“. Ant suknelių išreikšta dūmų idėja, byloja apie autorės gimtąjį, pramoninį Sheffield miestą. Kūryboje dominuoja oda, tekstilė ir metalas.

33 pav. 2014 m. Marios Schwab, Alexander McQueen, Dolce&Gabbana rudens – žiemos kolekcija viduramžių tematikoje

34 pav. 2013 m. Mados namų Dolce & Gabbana rudens – žiemos kolekcija

„Dolce & Gabbana“ mados namai Milane vykstančios mados savaitės metu pristatė naujausią prabangią kolekciją, kurią įkvėpė senovės palikimas. Modeliai podiumu žygiavo skambant muzikai iš Italijos režisieriaus Federico Fellini juostų – atmosfera buvo tikrai romantiška ir jausminga. Pranešama, kad dizainerius įkvėpė „mitų ir tikrovės“ samplaika. Kurdami rūbus, jie leidosi į „išivaizduojama kelionę, kurios metu iš naujo atrodo senovės Sicilija“ – Italijai priklausančią salą, iš kur kilęs pats Domenico Dolce. Pristatytos itin įmantrios ir prabangios suknelės. Jų audinys buvo dekoruotas migdolų žiedais, kurie kūrė 3D efektą. Migdolų žiedų motyvas kartojosi ir ant kitų drabužių. Sijonai, palaidinės ir suknelės puoštos senovės graikų šventyklų ir amfiteatrų motyvais. „Dolce & Gabbana“ mados namai naujausiai kolekcijai naudojo tokius prabangius audinius kaip organza, brokatas, daugybė nėrinių ir aukso spalva dažyta oda. Diržai buvo dekoruoti senovinėmis monetomis ir brangakmeniais, tokie patys motyvai naudoti ir papuošalams. Pristatymo pabaigoje visos manekenės ant podiumo pasirodė vilkėdamos skirtingas aukso spalvos sukneles – skoningas kvapą gniaužiančios prabangos akcentas (Valentina Z., 2013 Prieiga per internetą: <<http://www.swide.com/photo-gallery/fall-winter-2014-medieval-fashion-trends-catwalks-dolce-and-gabbana/2013/07/04/1-3>>)

Safari stilius:

35-36 pav. 2014-2015m. mados namų Balmain rudens – žiemos kolekcija Paryžiaus mados savaitėje – „Balmain“ safario stilius rudeniui

Prancūzų mados namai „Balmain“ jaunųjų industrijos žvaigždžių favoritais laikomi ne veltui – jie mėgsta ryškų, praeities įkvėptą bei vakarėliams pritaikytą įvaizdį. Ateinančiam rudens sezonui „Balmain“ pataria ir toliau gyventi tarsi amžiname vakarėlyje bei pasirinkti stilingą safario įvaizdį.

Tiesa, nederėtų naujausios kolekcijos temas painioti su Yves'o Saint Laurent'o dar septintajame dešimtmetyje pristatyta safario linija. Jeigu legendinio kūrėjo modeliai pasižymėjo išskirtine elegancija bei prancūzišku subtilumu, „Balmain“ dizaineris Olivieris Rousteingas siekė ryškaus efekto. Todėl ant jo podiumo modeliai dėvėjo pintos odos sijonus, švarkus pūsta apatine dalimi, spindinčias satino kelnes bei gyvūnų kailių raštais margintas palaidines.

Vienu svarbiausių kolekcijos elementų tapo odos panaudojimas bei apdirbimas. O. Rousteingas, praėjusį sezoną eksperimentavęs su džinsiniu audiniu, šįkart naudojo daug neutralių rusvų bei žalsvų spalvų odos. Ją kūrėjas suknelėms bei sijonams naudojo smulkiai pintą arba sluoksniuotą juostelėmis, tačiau sukūrė ir keletą masyvių odinių švarkų su daug kišenių, porą odinių korsažų bei susiaučiamų sijonų.

Finalinėje kolekcijos dalyje ant podiumo parodyti ir kailiniai drabužiai – trumpi ryškiomis spalvomis dažyto kailio švarkeliai, golfai, taip pat striukės kailiu dekoruotomis rankovėmis.

Kiekvienos manekenės liemenį juosė platūs diržai, tęsę mados namų tradiciją dideliems siluetams moteriškumo suteikti suveržiant liemenį (Bulbenkaitė D., 2014). Prieiga per internetą:

<<http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/paryziaus-mados-savaiteje-balmmain-safario-stilius-rudeniui.htm>>).

37-40 pav. 2014 -2015 m. mados namų Versace rudens – žiemos kolekcija

Oda grįžta su trenksmu. Šį sezoną plačiai ir netgi be saiko ji naudojama švarkams, detalėms, marškiniams, megztiniams, lietpalčiams ir kelnėms, pasitelkdama įvairiausias paletės atspalvius. Visgi pagrindinis pasiūlymas būtų kokybiška ir prabangi baikerio striukė. Tačiau ne šiaip sau striukė. Ji alsuoja jaunatviškumu, lyderio autoritetu ir dominuojančiu vyrišku grubumu. Investuodami į šį lauko drabužį investuosite ne į trumpalaikę mados užgaidą, o į klasiką (Vladimirenko E., 2013). Prieiga per internetą: <<http://www.swo.lt/fw-1314-sezono-tendencijos-vyrams>>/).

41 pav. 2012 m. dizainerio Corneliani rudens – žiemos kolekcija

CORNELIANI yra garsaus prekės ženklas mados pasaulyje. 2012 m. jie pristatė karinę kolekciją, kuri skirta vyrams.

Etninės stilstikos apraiškos:

Etno simbolika mados ir stiliaus pasaulyje visuomet užima garbingą vietą. Ji niekada neatrodo nuvalkiota, banali bei neįdomi. Juk svarbiausia tai, kaip dizaineris įvairius nacionalinius drabužius interpretuoja bei originaliai pritaiko šiai dienai. Nieko nėra įdomiau už sėkmingai sumeistrautą moderno bei etnografijos kūrinį, kuriame abi pusės papildo viena kitą, o ne užgesina. *Jean Paul Gaultier* yra vienas tų dizainerių, kuris dažnai ryžtasi panašioms eksperimentams. O kadangi jie visuomet yra stulbinančiai sėkmingi, šis prancūzų dizaineris užsitarnavo garbingą vardą aukštosios

mados pasaulyje (Kazlauskaitė R., 2010). Prieiga per internetą: <<http://www.swo.lt/spalvingas-saltasis-2010-uju-sezonas-pagal-jean-paul-gaultier/>>

42 pav. 2010-2011m. dizainerio John Galiano rudens-žiemos kolekcija
Nuotraukos: style.com, autorius: Rūta Kazlauskaitė

Šių metų rudens bei žiemos sezonui *Jean Paul Gaultier* pristatė savo naują kūrybos šedevrą – drabužių kolekciją, kurioje jis sutalpino daugelio kultūrų tautinių drabužių motyvus. Pagrindė dominavo Rytų Europos bei Afrikos valstybių rūbai, detalės bei ornamentai.

Šioje kolekcijoje galima išvysti visko: įvairių bei itin įdomių galvos apdangalų, originalaus kirpimo švarkų, paltų, kelnių, sijonų, suknių, kojinių... Ši drabužių kolekcija kiekvienam, nes spalvų margumyne bei formų, audinių įvairume tikrai rastume ką nors sau šaltąjį šių metų sezoną.

43-45 pav. 2014-2015 m. mados namų Etro rudens – žiemos kolekcija

Šioje kolekcijoje „Etro“ mados namai demonstruoja savo stilistiką kiek kitokiu, originaliu kampu. Mintimis nusikėlė atgal į 8-ąjį dešimtmetį, kada buvo gyva laisvės dvasia.

„Etro“ kūrėjų akimis 2015 metų pavasaris ir vasara bus kupina linksmų hipių laikų prisiminimų. Kolekcijoje vyrauja spalvinga indėnų kultūros estetika – etniniai raštai, kantai, mediniai karoliukai, daugybė amuletų tipo aksesuarų, verstos odos ilgaauliai, tautines juostas primenantys diržai.

Kas be ko, ateinantį sezoną mados namai siūlo rinktis ne tik margaspalves sukneles, bet ir džinsinius marškinius bei trumpus šortus, pledo tipo sukneles ir tunikas. Svarbus kolekcijos akcentas ir ant spalvingų rūbų dėvimas ne ką mažiau įmantriai siuvinėtas švarkas ar liemenė .

2.2.1. Baltiškasis aspektas mados dizainerių kūryboje

BALTAI tai gamtos traukos ir asmenybės šaknų paieškos urbanistinėje XXI a. erdvėje. Nauja estetika gali būti netikėta gerai susipažinusiems ir sekantiems „LT identity“ projektus, tuo pačiu tai santūresnis kūrybinis etapas, į kurį įsilieja ir nauji Lietuvos kūrėjai.

Šiuolaikinis baltas, naujausias technologijas naudojantis natūralumo paieškoms komunikaciniame chaose – kas jis? Ko jis ieško ir kaip palengvinti jo keliones? Įkvėpimo semiamės aplinkoje, kurioje gyvenam, norim kurti istoriją dabar, gerbti aplinką ir gilią savo kultūrinę tradiciją. BALTO ūbais pasižymi funkcionalumu ir universalia konstrukcija tinkančia ir vyrams ir moterims. Kolekcijoje naudojami natūralūs audiniai – vilna, medvilnė, linas, kurių kontrastuojančios faktūros kuria savitus derinius ir pojūčius. BALTAI, tai duoklė ūkanotam Lietuvos orui.

Pav. 46-48 2013 m. Lietuvos dizainerių Jolantos Rimkutės ir Ievos Ševiakovaitės rudens – žiemos „Baltai“ kolekcija. Foto: Ingrida Žiemytė

Pav.49-50 2014 m. Lietuvos dizainerių Jolantos Rimkutės ir Ievos Ševiakovaitės pavasaris – vasara „Baltai“ kolekcija

BALTAI tai gamtos traukos ir asmenybės šaknų paieškos urbanistinėje erdvėje. Kolekcijoje naudojami natūralūs audiniai leidžia jaustis jaukiai. Laisvumą ir patogumą užtikrina universali rūbų konstrukcija.

51 pav. 2012 m. Studija LT kolekciją pristatė tarptautiniame mados konkurse „Baltic Fashion Award“

Kūrybinio susivienijimo „Studija LT“ pristatoma tautinė estetika įvertinta svetur tarptautiniame mados konkurso „Baltic Fashion Award“ finale kolekcija „Baltai“ užėmė antrąją vietą.

„Tikiu, kad kompetentinga konkurso žiuri rėmėsi funkcionalumo, originalumo, naujos dizaino filosofijos paieškų kriterijais“, – „Baltų“ sėkmę tarptautiniame konkurse komentuoja viena „Studijos LT“ vadovių Jolanta Rimkutė. Anot dizainerės, komandai buvo svarbu ir įdomu, kaip lietuvišką estetinę filosofiją priims tarptautinė publika ir mados profesionalai.

Pav. 52-54 Mados dizainerės Jolanta RIMKUTĖ ir Ieva ŠEVIAKOVAITĖ mados kūrėjos Dovilė Cibulskaitė ir Anna Romanova, kolekcija BALTAI 2011

Gamtos traukos ir asmenybės šaknų ieškoma urbanistinėje XXI a. erdvėje. Keliamas klausimas – yra šiuolaikinis baltas, naujausias technologijas naudojantis natūralumo paieškoms

komunikaciniame chaose?

Kolekcijoje naujomis formomis pristatyti senovės baltų ženklai: Sparnuotas žaltys, trys devynetai, Laimos pėdutės, mėnulio ženklas, žalčio ženklas.

Funkcionalūs pilkų tonų ar juodi marškinėliai, apsiaustai, džemperiai, universalūs krepšiai.

Kolekcija pristatyta Vilniaus turizmo informacijos centre, čia dvi savaites visą parą vyko virtuali „Baltų“ paroda, kurioje apranga pristatyta pasitelkus videoklipą ir projektorių, o iš gatvės pusės, vitrinoje – didelį televizorių ir specialiai parodai sukurtą aksesuarų stendą.

55 pav. Projekto „Etnogijos“ – krikščioniškos civilizacijos ir baltiškios tradicijos simbiozė kostiume

„Etnogijos“ – krikščioniškos civilizacijos ir baltiškios tradicijos simbiozė kostiume

Ne tik už Lietuvą, bet ir už mūsų kaimynų baltiškąs tradicijas. Į tautiškumą pastaruoju metu raginama atsigręžti ir nauja auganti karta, šiandien tautos istorija – puiki terpė pasisemti įkvėpimo mados pasauliui.

Pav. 56-57 Baltų genčių kostiumų pristatymas

Baltų genčių istoriją Valdovų rūmų kieme sostinėje pristatė šiuolaikinio šokio ir muzikos meistrai.

3. APRANGOS AKSESUARŲ GRUPĖS „ROAD KNIGHTS“ PROJEKTAVIMO ETAPAI

3.1. Artimiausi prototipai jų analizė

58-60 pav. **Pėstininkai kariai**

Pėstininkai dėvėjo lengvesnius persiūto milo ir odos šarvus, saugojusius nuo pjaunamųjų smūgių, kiti kariai – pintų žiedų arba kaltinius, sunkiausius šarvus, kurie buvo patikimesni apsaugant krūtinę. Šarvai: žvyniniai, lamelaro, šalmai: kūginiai ir pusapvaliai. Kovai naudojami kalavijai, kirviai, peiliai ir skydai. Kariai saugojasi specifiniais, lietuvių sugalvotais skydais – mediniais, metalu kaustytais kampais, išgaubtais per vidurį, taip apsaugant ranką nuo smūgio, ir trauktais oda, saugančiais nuo subyrėjimo. Avėjo kariai ne vyžomis, kaip mėginta įteigti menkinant Lietuvos praeities galybę, o odiniu arba supintų žiedų apavu, saugojusiu kojas nuo sužeidimų. Panašiai buvo apsaugotos ir rankos.

61-63pav. **Lankininkai, ietininkai ir arbaletininkai kariai.**

Lengviausiai šarvuoti buvo lankininkai ir arbaletininkai – jiems nereikėjo tiesiogiai kontaktuoti su priešais. Kariai dėvintys žieduočio ar lamelaro šarvus ir kūginius arba pusapvalius šalmus. Kovai naudojamos ietys, lankai, arbaletai, peiliai ir skydai.

64-66 pav. **Raiteliai kariai**

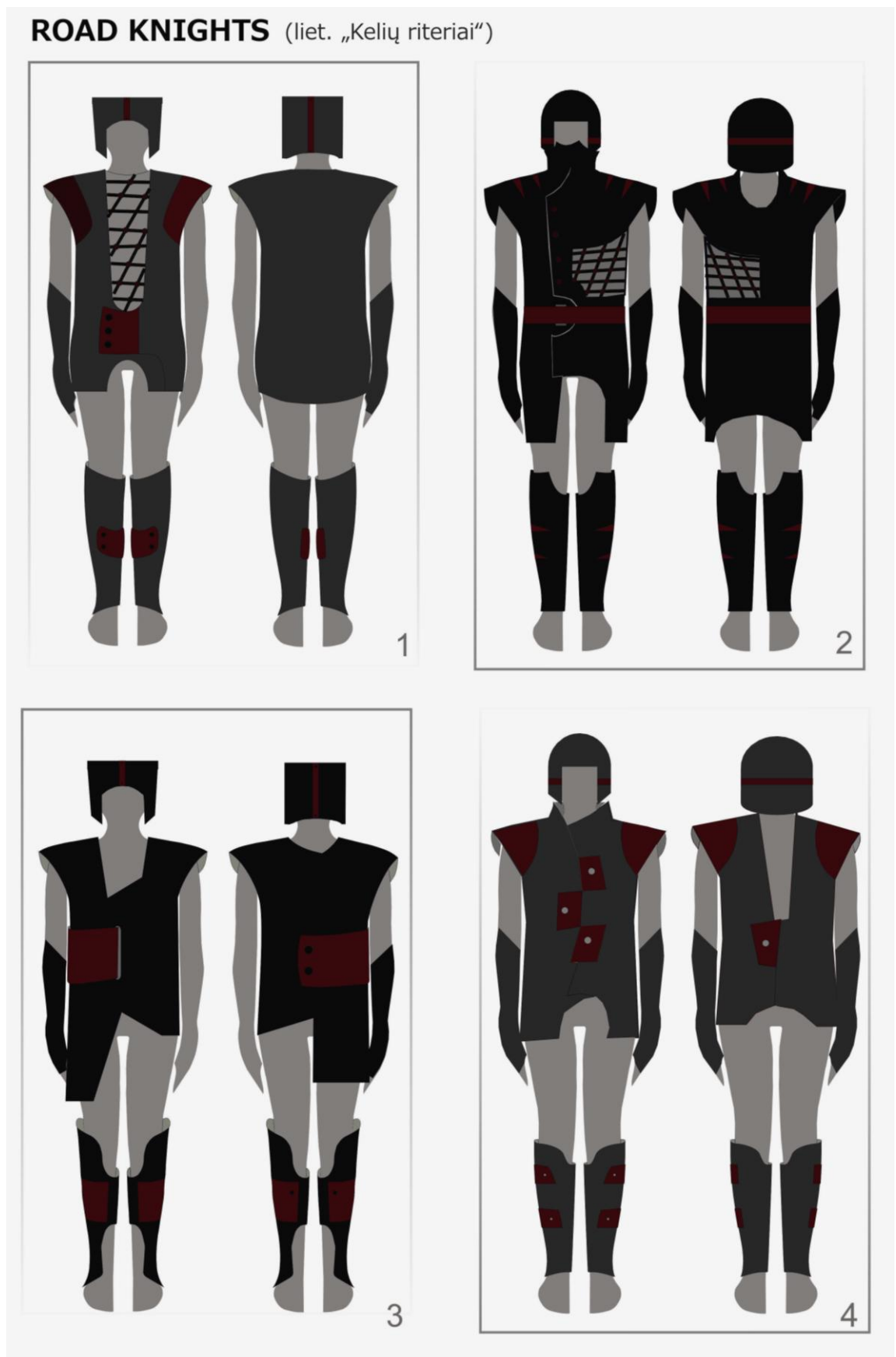

Pav. 67-68 **Raiteliai kariai gyvosios istorijos festivalyje 1435 m.**

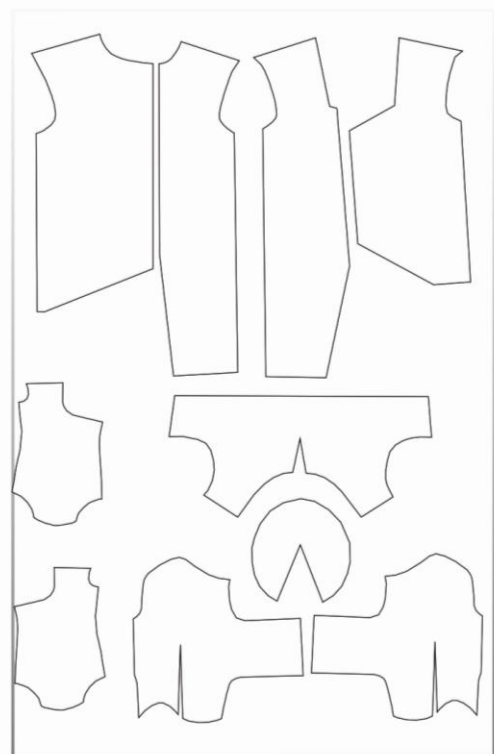
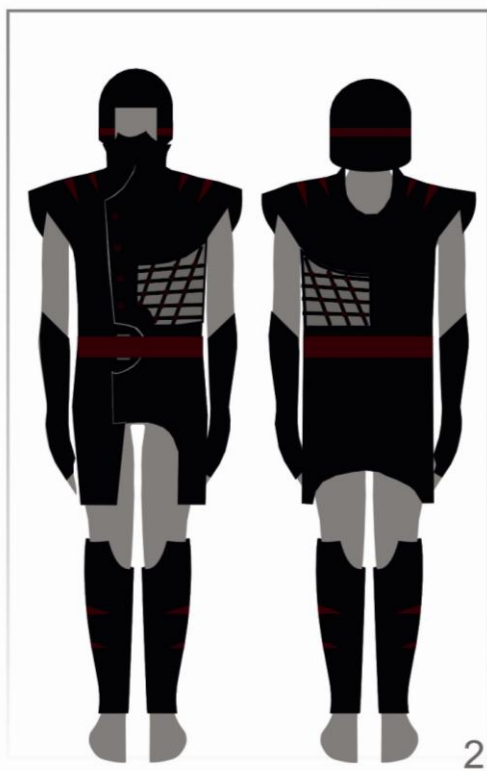
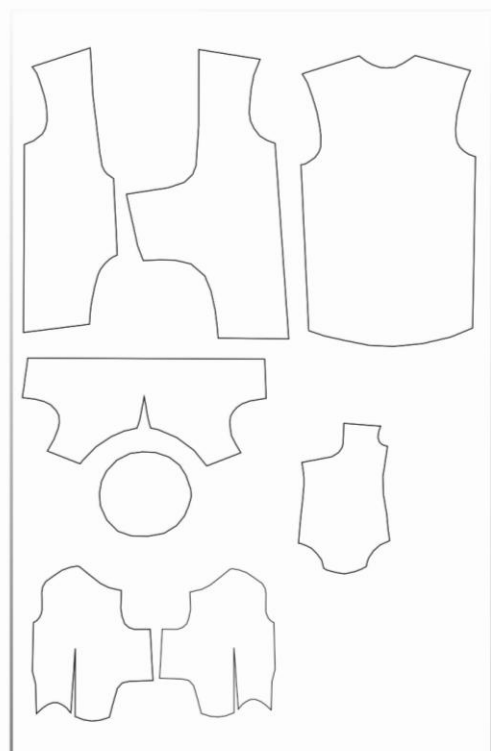
Šventosios – Pabaisko mūšis, 2013 m.

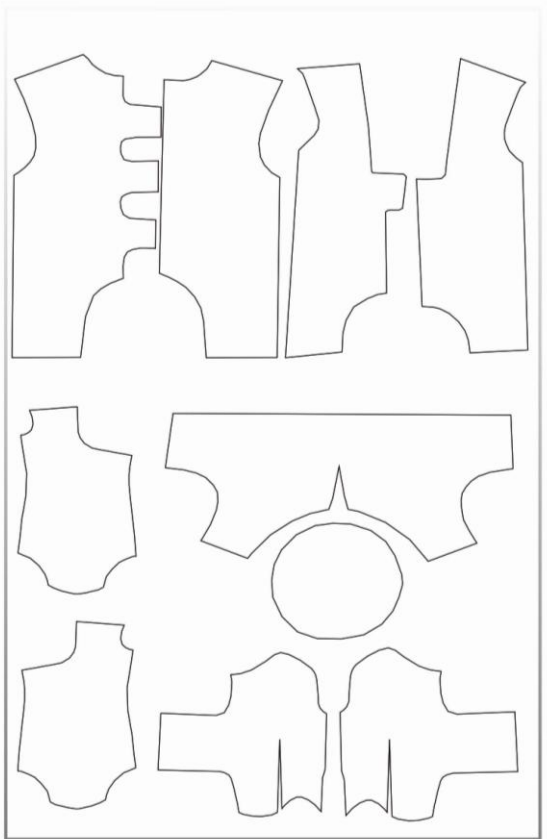
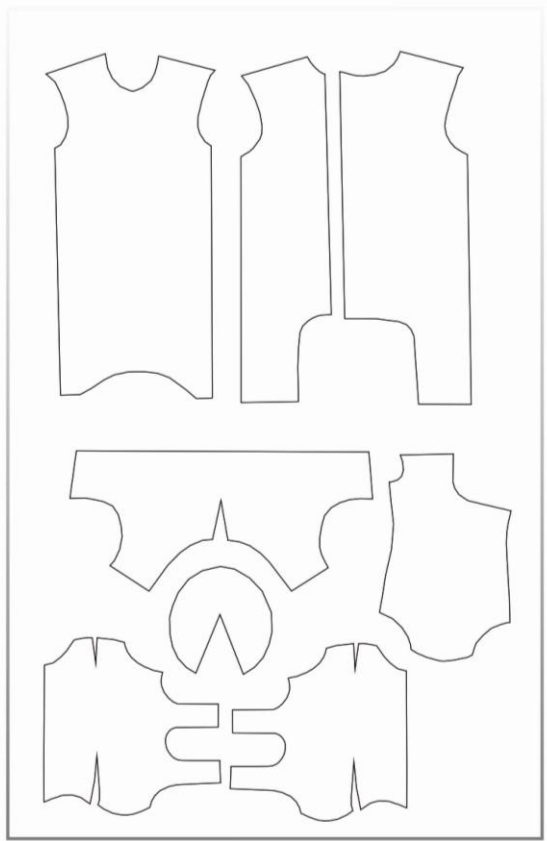
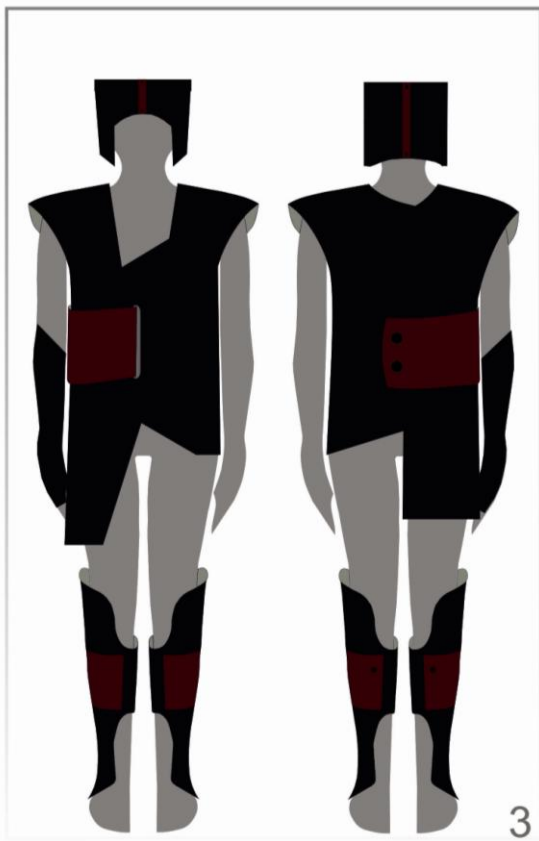
Raiteliai dėvintys žieduočio ar lamelaro šarvus ilgomis rankovėmis ir kūginius šalmus. Naudojamos medžiagos: oda, milas. Kovoama su ietimis, peiliais, kalavijais ir skydais.

3.2. Kūrybinio meninio sprendimo vizualinės paieškos (eskizai, eskiziniai brėžiniai, lekalai)

ROAD KNIGHTS (liet. „Kelių riteriai“)

3.3. Kolekcijos „ROAD KNIGHTS“ koncepcija

Aprangos ansamblių grupė „ROAD KNIGHTS“ (liet. „Kelių riteriai“), tai tarsi tiltas tarp baltiškosios praeities ir globalėjančios šiandienos. Tai siekis išsaugoti tautinį identitetą. Tokia kūrybos išraiška istoriniame kontekste tampa ne tik menu, bet ir istorinių studijų šaltiniu.

Pasak L. Klimkos (2008), tautiškumą galima apibrėžti kaip asmens ir visuomenės susitapatinimą su valstybės istorija, istoriškai susiklosčiusiu ir tautiečių subjektyviai suvokiamu kultūros savitumu; gebėjimas jį saugoti, kūrybiškai praturtinti ir perteikti ateinančioms kartoms.

A. Vaišvilos (2014) teigimu, kiekviena karta siekia vis iš naujo permąstyti savo tautos istoriją ne vien dėl to, kad pati savarankiškai įsitikintų „kaip buvo“, o kad susivoktų, kokius kelius rinkosi tauta įvairiais savo gyvavimo periodais, ką jais eidama laimėjo ir ką iš jų kritinio apmąstymo dabarties kartos gali pasiimti į dabartį ir ateitį.

Aprangos ansamblių grupės „ROAD KNIGHTS“ pagrindinė kūrybinio projekto idėja, sukurti stilingą, originalią jaunimui skirtą odos ir veltinio kolekciją papildant ją baltų XIII-XIV am. karių aprangos ir atributikos motyvais, kurie naujai atgis apjungdami istorijos tėkmę, panaudojant dvigubą kryžių, kuris heraldikoje laikomas Jogailos ir Jogailaičių dinastijos herbu.

Ši kolekcija tarsi neužpildyta niša pilietiško ir patriotiško jauno žmogaus saviraiškai. Tai būdas atrodyti originaliai ir tuo pačiu išreikšti Lietuvos istorijos puoselėjimą bei tradicijas.

Kolekciją sudaro keturi aprangos ansambliai vaikinams, susidedančių iš tunikų, šalmų, bei kitų papildomų aksesuarų.

Pagrindinis motyvas - vyrauja baikerių ir baltų militarinės aprangos stilistinės paralelės vienoje kūrybinėje kolekcijoje.

Kolekcija skirta veržliam, aktyviam, trokštančiam permainų bei išskirtinumo iš minios jaunimui, kuri skirta demonstruoti mados renginiuose, galerijose, Bike Šou renginiuose, eitynėse ir kaip gatvės mados objektai.

Kolekcijai pagaminti naudojamos tik natūralios medžiagos, kurios dažnai yra išstumiamos iš rinkos sintetinių pakaitalų. Natūrali oda padeda ilgiau išlaikyti aprangos aksesuarų paskirtį, suteikia ilgaamžiškumo. Veltinis – natūrali medžiaga, ją naudojo lietuvių kariai. Pasirinktos spalvos: juoda, pilka, ruda, siejasi su baikerių aprangoje vyraujančiu koloritu, bet vietoje balto metalo yra panaudotas žalvaris.

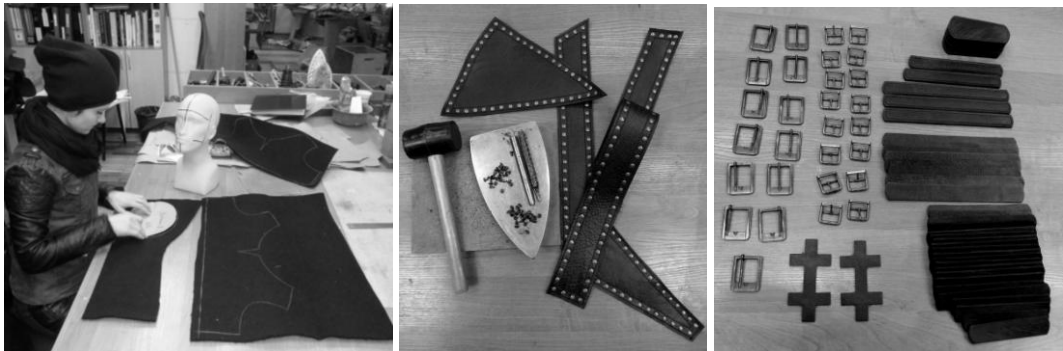
Meninio sprendimo paieškos buvo paremtos tuo, jog ne tik išlaikyti baltų XIII-XIV a. karių lydinčius aprangos bei atributikos motyvus, bet ir pabrėžti baikerių subkultūros minimalią išskirtinės laisvalaikio, kelionės aprangos išvaizdą.

4. KŪRYBINIO PROJEKTO PRAKTINIS ĮGYVENDINIMAS

4.1. Praktinio kolekcijos įgyvendinimo eiga

Aprangos ansamblių įgyvendinimo etapai:

1. Konstrukcinių brėžinių (lekalų ir detalių iškarpu) gaminimas.
2. Medžiaginių detalių išpjovimas su technologinėmis užlaidomis.
3. Medžiaginių detalių paruošimas siūvimui prieš tai iškalant skylės kaltuku.
4. Pagrindinių ir uždėtinių detalių siuvimas.

69-71 pav. Lekalų ir detalių gaminimas

72 pav. Detalių išpjovimas

73 pav. Skylučių kalimas

74 pav. Pagrindinių detalių siuvimas rankomis

75 pav. Vidinių siūlių standinimas

76 pav. Detalių iš veltinio standinimas

77 pav. Aprangos ansamblių grupė veltinio džiūvimo procesas

78 pav. Siūlių lyginimas

Veltinio ir odos aprangos ansamblių igyvendinimo etapai:

1. Konstrukcinių brėžinių (lekalų ir detalių iškarpu) gaminimas.
2. Naudojamų medžiagų, veltinio, odos, įrankių, įrangos sukomplektavimas.
3. Pagrindinių detalių iš veltinio išpjovimas su technologinėmis užlaidomis.
4. Odinių detalių kraštų nusklembimas.
5. Pagrindinės medžiagos (veltinio) kaustymas oda ir kniedijimas.
6. Odinių detalių suklijavimas, susiuvimas pagal gaminio individualią schemą.
7. Veltinio standinimas, papildomų odos detalių prisiuvimas.
8. Aprangos ansamblių korpusų visų detalių galutinis sumontavimas, suklijavimas, susiuvimas.
9. Kniedžių montavimas, prisiuvimas.
10. Baigiamoji apdaila vaškuojant odines detales.

4.2. Įgyvendintos kolekcijos fotografijos

80 pav. Aprangos ansamblių grupės „Kelių riteriai“ – „Road knights“ nuotraukos

81 pav. 1 modelis

82 pav. 2 modelis

83 pav. 3 modelis

84 pav. 4 modelis

IŠVADOS

1. Remiantis baltų XIII-XIV am. karių aprangos ir atributikos motyvais, kurie tapo įkvėpimo šaltiniu, sukurta ir įgyvendinta medžiagoje originali, funkcionali ir šiuolaikiška jaunimo aprangos ansamblių grupė.
2. Išsikeltas tikslas buvo įgyvendintas: atlikus teorinius tyrimus pasirinktoje temoje, buvo suprojektuota ir įgyvendinta aprangos ansamblių grupė „ROAD KNIGHTS“.
3. Istorinės informacijos ir jos atspindžių šiuolaikiniame dizaine rinkimas ir analizavimas įgalino pažvelgti į baltų XIII – XIV a. laikmetį kitaip nei iki tol kūrę dizaineriai ir sukurti netikėtą ir modernią kolekciją.
4. Įgyvendinant kūrybinę darbo dalį, patobulintos kompleksinio projektavimo, kompiuterinio eskizavimo, maketavimo, odos ir veltinio gaminių modeliavimo, konstravimo bei technologinės žinios ir gebėjimai.
5. Veltinio ir odos derinys, tiek idėjine, tiek technologine prasme, yra tinkamas kolekcijai įgyvendinti, jos nuotaikai atskleisti, bei idėjai perteikti.
6. Atliekant teorinę dalį pastebėtas šaltinių trūkumas baikerių subkultūros tematika.
7. Pagilintos darbo įgūdžiai kompiuterine programa: CorelDRAW X6, Adobe Photoshop CS 3.
8. Aprangos ansamblių kolekcija „Kelių riteriai“ - „Road knights“ - tai funkcionali pritaikoma grupė, kuri gali būti demonstruojama įvairiuose mados renginiuose. Ateityje būtų galima toliau plėtoti, ieškant naujų netikėtų formos, dekoru elementų, spalvinių derinių, bei plėtojant socialines temas.
9. Atliekant kūrybinę darbo dalį išplėtos mados kaip socialinio reiškimo pritaikomumo galimybės.
10. Pagilintos gaminių modeliavimo, konstravimo, optimalių techninių sprendimų paieškos, žinios.

REKOMENDACIJOS

Išanalizuota ir remiantis teorine medžiaga gali būti rašomi straipsniai tarptautiniuose mados žurnaluose kaip „L'Officie Mada“, „L'Officie Mada Vyrams“. Taip pat „INFASHION.LT“ –tai alternatyvios mados leidinys, siekiantis atrasti ir parodyti jaunus kūrėjus, apjungti kūrybines jėgas ir kartu kurti naują lietuviškos mados veidą, „Stilius“, „Laima stilius“ ir kt. Taipogi, šiais metais išleistas naujas žurnalas „Biker Baltics LT“ specialiai motociklininkams, kuriame vasario mėnesį bus išspausdintas straipsnis magistro tema „ROAD KNIGHTS“. Taip pat psichologijos žurnaluose: „Psichologija TAU“, „AŠ IR PSICHOLOGIJA“ ir k.t.

Praktinę magistro darbo dalį (aprangos aksesuarų grupė „ROAD KNIGHTS“) planuojama papildyti dar tiek pat modelių ir pristatyti 2015 m. vyksiančiame tarptautiniame madų šou „Apkalbos 2015“, pretenduoti į Vilniuje vyksiantį madų šou „Mados Injekcija“ 2015, bei mados festivalį „Mados Infekcija“ 2015, bei 12-ajame mados konkurse „Baltic Fashion Award“ (Vokietija). Ketinama šiais metais dalyvauti 23-oji tarptautinėje aprangos, tekstilės ir inovacijų parodoje „Baltijos tekstilė ir oda“, kuri vyksta Vilniuje parodų ir kongresų centre „Litexpo“. Šią kolekciją ketinama pristatyti taip pat ir Šiaulių miesto meniniuose renginiuose: „Virus festivalis“ „Per-forma“, performansuose, šou atlikėjų stiliaus formavime.

Aprangos ansamblių grupę vaikinams „ROAD KNIGHTS“ siūloma eksponuoti Šiaulių miesto dailės galerijoje mėnesį laiko po čia sausio pradžioje vyksiančių dailės magistrų gynimų. Vėliau kolekciją siūloma eksponuoti kituose šalies miestų galerijose ir muziejuose.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

1. Adomonis J. (2008). *Stiliaus ir mados įtaka kompozicijai. Nuo taško iki sintezės: taikomosios dailės kompozicijos pagrindai*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla.
2. Bružas R. (2012). *Biker story.LT Lietuvos motociklizmo istorija 1918-1940 m.* Vagos leidykla.
3. Budelytė A. *Mokslo darbas. Baikerių subkultūros vizualinio stiliaus komunikacija*. Vytauto Didžiojo universitetas, 2012.
4. Bumblauskas A. (2005). *Senosios Lietuvos istorija 1009-1795*. R. Paknio leidykla
5. Bumbliauskas A., Marzaliuk I., Čerkas B. (2011). *Žalgirio mūšis – tautų mūšis 1410-2010*. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
6. Drudi E., Paci T. (2005) *Figure drawing for fashion design*. The Pepin Press leidykla, Singapore
7. Grigas R. (2007). *Bibliografija Lietuvių tautos paveldas – šalies tapatumo pagrindas*. Vilnius
8. Hollahan L. (2011). *Kaip naudoti, pritaikyti ir modeliuoti siuvinių iškarpas*. Alma littera, Vilnius
9. Janušauskas M. (2006). *MADA*. Versus aureus leidykla, Vilnius
10. Kavaliauskas A. (2003). *Odos technologija*. Šiaulių universiteto leidykla,
11. Klemaitė A. (2011). *Magistro darbas. Mada, kaip asmens tapatumo raiška moksleivių ir studentų požiūriu*.
12. Kraniauskas L. (2005). *Mada – laisvas pasirinkimas ar būtinybė?* [žiūrėta 2014-11- 15] Prieiga per internetą <http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/priedai/pasaulis/mada-laisvas-pasirinkimas-ar-butinybe-110797>
13. Kulikauskaitė L. (2014) *Magistro darbas. Konceptualių kostiumų kolekcija moterims*. Šiauliai
14. Les Editions Jalou vertimas į lietuvių kalbą (2010). Alexanderis McQueenas 1969-2010. Franchise Media leidykla, Vilnius
15. Luanne Mclean, (2012), Šiuolaikiniai mados stilistai.
16. Masteikaitė V. (2001). *Drabužių konstravimo pagrindai*. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, Šiauliai
17. Mcqueen A. (2010). „L'official“ knygu kolekcija. Franchise Media leidykla.
18. Milerytė I. Aksomaitytė K. (2001) *Bakalauro darbas. Oda baikerių subkultūroje*.
19. Bugys P. (2011). *Lietuvos archeologija. Žvyninių šarvų plokštelės Vilniaus pilių teritorijoje*.
20. Piras C. *Ledi: mados žinynas*. Vilnius, 2000. P.122.
21. Radžvilienė R. (2010). *Jaunujų mokslininkų darbai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

22. Rimkutė J. (2014) *Magistro darbas. Aprangos aksesuarų kolekcija.*
23. Tereškinas A. (2002). *Vieši gyvenimai, intymios erdvės: kūnas, viešumas, fantazija šiuolaikinėje Lietuvoje.* Baltos lankos leidykla, Vilnius
24. Vaičenonis J. (2011). *Lietuvos karyba. Nuo baltų iki XXI amžiaus.* Vilnius
25. Vitkienė V. (2005) *.Liaudies kultūra. Patirties įsisąmoninimas arba Tautinio identiteto apraiškos šiuolaikinėje Lietuvos dailėje.* Vilnius
26. Vitkienė V. (2005) *Liaudies kultūra. Patirties įsisąmoninimas arba tautinio identiteto apraiškos šiuolaikinėje Lietuvos dailėje.* Vilnius
27. Zacharkienė R. *Bakalauro darbas. Aksesuarų komplektas moterims.* Šiauliai, 2011.
28. Zikaras K. (2013) *Žymiausi Lietuvos mūšiai ir karinės operacijos.* UAB „ALIO“, Vilnius
29. Žurnalai „ARPEL“ (2010-2012)
30. Žurnalai „L‘OFFICIEL MADA“ (2000-2014)

INTERNETINIAI ŠALTINIAI:

1. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.bikersden.com/c-403-leather-motorcycle-gear.aspx>>
2. Žilinskas J. Lietuvių karių ginkluotės (XII - XIV amžius) rekonstrukcijos. [Žiūrėta 2014-09-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.gugis.lt/index.php?page=zinios/kariai>>
3. Didysis šalmas - riterijos simbolis. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.istidom.lt/2014/01/riterijos-simbolis-didysis-salmas-2.html>>
4. Karyba Lietuvoje iki šių dienų. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://lietuvoskaroistorija.weebly.com/>>
5. Tininis M. (2014). Senoji Lietuvos karyba ir Medininkų pilis. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://lzinios.lt/lzinios/Istorija/senoji-lietuvos-karyba-ir-medininku-pilis/186319>>
6. [Žiūrėta 2014-11-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.aceros-de-hispania.com/recreacion-medieval-marshal/MH-BrigantinaWSA0931S.asp?producto=BrigantinaWisbySerraje-MH-A0931>>
7. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <http://www.wojmir.pl/d_shape_birka_plates.htm>
8. [Žiūrėta 2014-11-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?t=14607>>
9. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://istorija.eversus.lt/naujienos/707>>
10. Rasakevičius A. (2012). Medininkuose skambėjo giesmės, ruseno aukuras, žvangėjo ginklai. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://alkas.lt/2012/10/02/medininkuose-skambejo-giesmes-ruseno-aukuras-zvangejo-ginklai-nuotraukos-video/#more-89474>>
11. Valdovų rūmų kieme – baltų genčių kostiumų pristatymas. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <http://www.diena.lt/galerijos/vaizdai/baltu-genciu-kostiumu-pristatymas-637874#.VEX00vI_vfI>
12. Kaip šiandien regimas tautinis kostiumas. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.moteris.lt/mada/uz-lietuva-kaip-siandien-regimas-tautinis-kostiumas.d?id=65834604>>
13. [Žiūrėta 2014-10-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.studijalt.eu/portfolio/baltic-fashion-award/>>
14. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.swide.com/style-fashion/dolce-and-gabbana-fall-winter-2014-2015-men-fashion-show-review-and-inspiration/2014/01/11>>

15. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/milano-mados-savaiteje-dolce-gabbana-viduramziu-pasaka.htm>>
16. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.swide.com/photo-gallery/fall-winter-2014-medieval-fashion-trends-catwalks-dolce-and-gabbana/2013/07/04/1-3>>
17. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą:
<<http://www.lrytas.lt/pramogos/stilius/paryziaus-mados-savaiteje-balmain-safario-stilius-rudeniui.htm>>
18. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.swo.lt/fw-1314-sezono-tendencijos-vyrams>>
19. [Žiūrėta 2014-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.swo.lt/spalvingas-saltasis-2010-uju-sezonas-pagal-jean-paul-gaultier/>>

PRIEDAI

1 Priedas

Aprangos ansamblių grupės „ROAD KNIGHTS“ pavyzdžiai

Baigiamojo darbo CD kompaktas

3 Priedas

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO BAIGIAMOJO (MAGISTRO) DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015-01-20

Šiauliai

Aš, Šiaulių universiteto, Menų fakulteto

Dailės magistrantūra (specializacija –oda)

(studijų programos pavadinimas)

studentas (-ė) INGA VOSYLIŪTĖ

(studento vardas, pavardė)

Patvirtinu (patvirtiname), kad įteikiamas baigiamasis darbas (*bakalauro, magistro darbo pavadinimas*): Aprangos ansamblių grupė „ROAD KNIGHTS“ – „KELIŲ RITERIAI“.

yra:

1. Autoriaus (autorių) atliktas savarankiškai ir sąžiningai, jame nėra pateikta kitų autorių medžiagos kaip savos, nenurodant tikrojo šaltinio.
2. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
3. Nebuvo to paties autoriaus (autorių) naudotas, pristatytas ir gintas kitoje mokymo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje.
4. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais. Nepateikia nuorodų į kitus darbus, jeigu jų medžiaga nėra naudota darbe.
5. Nėra kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
6. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

Man žinoma, kad už nusirašinėjimą, plagijavimą, kitokį nesąžiningumą ir apgaudinėjimą per atsiskaitymus, atliekant įvairius darbus ir egzaminų sesijos metu baudžiama: neleidžiama perlaikyti egzamino, reikia iš naujo kartoti dalyką (modulį), gali būti šalinama iš Universiteto (dekano teikimu rektoriaus įsakymas).

Inga Vosyliūtė

(studento vardas, pavardė)

(parašas)

PATVIRTINIMAS APIE ATSAKOMYBĘ UŽ LIETUVIŲ KALBOS TAISYKLINGUMĄ ATLIKTAME DARBE

Patvirtinu lietuvių kalbos taisyklingumą atliktame darbe.

Inga Vosyliūtė

(studento vardas, pavardė)

(parašas)